

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 60.

Lördagen den 19 maj, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande maj.

§ 2.

Herr statsrådet *Stenberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 368, med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 367, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

nr 365, med förslag till lag med viss föreskrift angående handel med varor, för vilka bestämts högsta pris; och

nr 366, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Föredrogos, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 142—144, bevillningsutskottets betänkande nr 20 och lagutskottets utlåtanden nr 51—54.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av första särskilda utskottets förnyade utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner begärdes ordet av

Ang. krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

Herr von Sneidern, som yttrade: Herr talman, mina herrar! När detta ärende förra gången föredrogs här i kammaren, tillät

Andra kammarens protokoll 1917. Nr 60.

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)

jag mig göra en vördsam hemställan till utskottet att, när den punkten kom till behandling inom utskottet, frågan om huru krigstidstillägget skulle beräknas för vissa telegrafverkets tjänstemän ånyo skulle upptagas till prövning. En liknande hemställan gjordes i första kammaren. Handlingar, utvisande en saklig vederläggning av utskottets motivering, överlämnades till utskottet, enär det muntliga protokollet härifrån vid den tiden icke blev för utskottet tillgängligt. Emellertid finner jag av det nya utlåtandet, att utskottet icke gjort någon ändring i sin föregående hemställan. Jag antar, att detta kanske beror på en väl långt gående obenägenhet att rubba en en gång intagen ståndpunkt ävensom på lojalitet mot den kompromiss, som utskottet ingått på och som sträckt sig längre än den bort göra, d. v. s. utöver de allmänna principerna och till vissa enskilda punkter, som med mycket olika tyngd träffa olika tjänstemannagrupper; men jag saknar även i utskottets utlåtande någon vederläggning av de skäl, som här framlagts. Detta finner jag dock mera naturligt, ty jag tror, att det icke finnes någon möjlighet att vederlägga de synpunkter, som här ha framförts. Emellertid när nu kammaren snart går att fatta beslut i ärendet, så nödgas jag att ånyo friska upp minnet i kammaren av vad jag yttrade, ty den motivering, som återfinnes i utskottets första utlåtande, står ännu kvar såsom motivering för det förnyade utlåtandet.

Det skäl, som av utskottet framförts för avslag på den av mig väckta motionen, var, att uppbördsprovisionen för telegrafkommissarierna under de nio år, varunder denna nya löneform varit i tillämpning, så stegrats, att genom detta lönetillskott dessa kommissarier erhållit en så förhöjd lön, att därigenom krigstidstillägget vore obehövt. Jag visade förra gången, att det icke förhåller sig så i verkligheten. Denna uppbördsprovision är för dessa kommissarier en ersättning för tjänstgöringspengar, och å tjänstgöringspengarna erhålla motsvarande tjänstemän inom telegrafverket och andra verk ålderstillägg, som däremot icke dessa kommissarier erhålla. För att de icke skola i löneavseende komma efter sina kamrater i motsvarande tjänsteställning måste därför uppbördsprovisionen ökas.

När denna nya löneform tillskapades år 1907, gjorde man nämligen provisionen så beskaffad, att den då kom att motsvara tjänstgöringspengarna för de tjänstegrader, som voro likställda med kommissarierna. Sedermera ha dessa, exempelvis kontrollörerna, vart tredje år erhållit ålderstillägg till såväl lön som tjänstgöringspengar, men kommissarierna ha endast erhållit till lönen. Ökningen i provisionen har dock något så när hållit dem skadeslösa. Nu har utskottet uträknat, att denna ökning skulle innebära en ökning av deras inkomst på uppbördsprovision av 42 procent. Ser man efter vilka grupper närmast äro berörda av denna fråga, så är det kommissarierna av andra och sjunde klass, och beträffande dem var jag förra gången i tillfälle visa, att ökningen icke belöpte sig till mer än 3 procent, om man nämligen tar i beräkning den nödvän-

diga ökning, som motsvarar ålderstilläggen. Ökningen är således synnerligen obetydlig och, får man antaga, motsvaras fullt ut av den arbetsprestation, som dessa tjänstemän kunnat lämna. Ty vi må märka, att hela avsikten med en uppbördsprovision är att intensifiera arbetet, så att man skall lyckas arbeta upp telefon- och telegrafväsendet, särskilt det förra. Har det resulterat i en så obetydlig ökning som 3 procent, har man icke anledning antaga, att provisionen tilltagits för hög. Denna ökning var jag i tillfälle visa belöpte sig i genomsnitt för varje tjänsteinnehavare till 38 kronor 14 öre, under det att den ökning i krigstidstillägg, som samma personer komme att gå förlustiga, om kammaren och riksdagen bifölle Kungl. Maj:ts förslag, utgör 148 kronor 60 öre.

Ang. krigstidstillägg och krigstidshjälp åt besättningshavare i statens tjänst.
(Ports.)

Nu är det en annan synpunkt, som utskottet framhållit och som jag, när jag talat med enskilda medlemmar av utskottet, funnit vara den, som vägt tyngst, nämligen att man säger, att uppbördsprovisionen faller ojämnt på olika innehavare av dessa platser. Det är möjligt, att man kan visa enstaka platser, där provisionen verkligen stigit till något högre belopp, men är det verkligen skäl att därför beröva de andra tjänsteinnehavarna vad dem rätteligen tillkommer? Det ligger i denna löns karaktär, att den måste bli något ojämn, och jag ber få påpeka, att riksdagen själv fastställt denna löneform, och då får riksdagen också finna sig i de konsekvenser, som den medför. Det förefaller mig, att det i dessa tider vore en något långt driven känslighet att taga så stor hänsyn till, om någon enstaka tjänsteman skulle fått något högre lön på grund av krigskonjunkturerna, belöpande sig till några hundra kronor. Det får icke vara något skäl att avböja vad som rätteligen borde tillkomma de andra. Att det kan ställa sig olika för olika grupper kan visas av de uträkningar, som jag förra gången visade, nämligen att för fjärde klassens kommissarier belöpte sig ökningen i uppbördsprovisionen till lägre belopp än som skulle tillkommit dem, om de fått ålderstillägg på tjänstgöringspengar.

Deras förlust var i genomsnitt 9 kronor.

Denna fråga berör 150—160 tjänstemän, och det är fråga om ett totalbelopp av 21,717 kronor och om en ökning med allenast 1,44 procent av det belopp, som tillkommer telegrafverkets tjänstemannakår. Det gäller således i sak en obetydlig penningssumma för staten, men innebär en rättvisa för de personer det gäller, och jag tillåter mig därför, herr talman, i förhoppning att kammaren måtte bifalla min hemställan, yrka bifall till motionen.

Vidare anförde

Herr Tamm: Herr talman! Herr von Sneidern efterlyste en vederläggning av vad han i denna kammare och herr Holmquist i första kammaren vid ärendets föregående behandling yttrat. Jag tror eller rättare sagt jag vet, att det var ganska värdefullt vad herr von Sneidern sagt, men utskottet var faktiskt icke i tillfälle att i detalj granska det så snart efteråt, då det icke förelegat

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.

(Forts.)

justerat. Men jag vill, herr talman, medge, att författaren till det aktstycke, på vilket herr von Sneidern grundade sitt anförande, en mycket energisk tjänsteman i telegrafverket, kan ha rätt, när han säger, att om de ifrågavarande 153 tjänstemännen hade, när lönerna reglerades för dem, i stället fått tillgodogöra sig tjänstgöringspengar och därpå följande ålderstillägg, så skulle de på 39 kronor när varit uppe i den avlöning, som de nu hava, inklusive provisionen, och på vilken motionen nu begär att de skola få uppbära 15 procent krigstidstillägg. Jag ger honom fullkomligt rätt i detta, men jag ber kammaren observera, att det finnes ett om i vägen, nämligen att Kungl. Maj:t och riksdagen bestämde icke det angivna avlöningssättet, utan bestämde en provision på vissa avgifter, en provision, som sedan ökats så småningom för att under de sista av krigshändelserna beroende åren ökas i förut icke förefintlig grad. Denna avlöningsform är, såvitt jag kan förstå, inom det civila livet närmast jämförlig med tantième eller varför icke sportler. Och när de ökas av den anledning — krigskonjunkturen — som nu föreligger för riksdagen att öka på statstjänarnas löner, tycker jag, att även däri kan ligga en anledning att gå något försiktigt till väga, ty om man här, som herr von Sneidern mycket riktigt sade, vill söka nå den fullkomligaste och klaraste rättvisa, så skulle det kunna hända, att man visserligen gäve dessa 153 tjänstemän vad dem rättvisligen skulle tillkommit, om avlöningen lagts på annat sätt, men därvid möjligen beginge en ännu större orättvisa mot andra tjänstemannagrupper, som måhända icke fullt så energiskt tagit om hand sina påstådda rättigheter. Och däri ligger, mina herrar, huvudsakliga anledningen till att utskottet, trots anförandena senast i kamrarna, icke har kunnat gå ifrån sin förra ståndpunkt. Utskottet har icke vågat föreslå ett tillägg sådant som det nu av herr von Sneidern begärda därför att man bokstavligen på denna korta tid icke kunnat få full visshet, om icke därigenom en ganska stor orättvisa skulle kunna drabba andra tjänstemannakårer, som voro lika väl i behov av detta och lika rättvisligen kunde fordra ett högre tillägg. Då dessutom, mina herrar, utskottet har gått så vida över Kungl. Maj:ts förslag och behandlat dessa frågor på det generösa sätt, som utskottets vice ordförande och herr Herman Lindqvist i Stockholm vid förra behandlingen klargjort, samt sträckt sig så långt som det gjort, då tycker jag det kan vara ett hårt ord att säga, att utskottet med öppna ögon begått orättvisor mot denna tjänstemannakår. Jag uppberar, att utskottet som sådant har absolut icke kunnat våga göra någon ändring, och därvidlag äro vi nog alla eniga inom utskottet. Utskottet har sålunda måst stå kvar på sin ståndpunkt. Om kammaren sedan finner, att den kan åtaga sig ansvaret för att genom att skipa rättvisa åt vissa grupper måhända begå orättvisor på annat håll, det må bli kammarens ensak.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Cederborg: Herr talman, mina herrar! Jag är mycket tillfredsställd med det anförande, som den ärade representanten för utskottet här har hållit, därför att det enligt min mening visar, att kammaren här är i tillfälle att ändra det förslag, som utskottet har framlagt, icke för att avhjälpa en orättvisa — jag tror icke, att någon riktat den beskyllningen mot utskottet — utan för att rätta ett förbiseende, innan det blir för sent.

Ang. krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i studentens tjänst.
(Forts.)

Herr Tamm undrade, om den avlöningsform, om vilken det här är fråga, kan vara av den beskaffenhet, som från ifrågavarande tjänstemäns sida har uppgivits, nämligen att den är avsedd att motsvara de ålderstillägg på både lön och tjänstgöringspenningar, som andra stora grupper vid telegrafverket äro tillförsäkrade. Ett tydligt bevis för detta ligger däri, att ålderstilläggen för ifrågavarande befattningshavare tillmätts väsentligt lägre än för dessa grupper. Att dessa avlöningsformer äro egendomliga är en sak för sig och att de måhända icke äro lämpliga är också en sak för sig. Riksdagen blir i tillfälle att taga ställning till den saken, då inom kort avlöningsväsendet för alla kommunikationsverk kommer att på nytt föreligga till statsmakternas prövning. Men så länge detta avlöningssystem är så inrättat som det är, bör man väl se till att man också gör de grupper, om vilka det här är fråga, rättvisa. Såsom herr Tamm yttrade, så var det här fråga om ungefär 150 befattningshavare med ganska ringa inkomster, och för dem är det av synnerligen stor betydelse, om det krigstidstillägg, som riksdagen nu velat giva ett stort antal befattningshavare, också skall komma dem till del eller om det skall komma dem till del i väsentligt mindre mått än tjänsteinnehavare, som äro dem sidordnade eller t. o. m. underordnade.

Såvitt jag kunde förstå lade herr Tamm försvaret på den bogen, att han icke ville bestrida, att dessa tjänstemän kunde göra anspråk på eller hemställa om att få denna lilla förmån sig beviljad, men, sade han, utskottet har icke velat taga på sig ansvaret att göra någon ändring, därför att det är möjligt, att det finnes andra grupper av befattningshavare, som icke fått sina anspråk vederbörligen tillgodosedda. Jag tror icke, att riksdagens andra kammare vill sluta sig till ett sådant resonemang. Jag tror, att herr Tamm är orättvis mot utskottet. Såvitt jag kan förstå, har det särskilda utskottet nedlagt ett säkerligen omsorgsfullt och gediget arbete, för vilket de funktionärer, som utskottet velat gynna, komma att bliva synnerligen tacksamma. Men detta utesluter icke, att på enstaka punkter ett förbiseende kan ha ägt rum. Jag tror för min del, att andra kammaren då följer en god tradition, om den gör på det sättet, att den rättar vad som i föreliggande fall av utskottets egen representant erkänts möjligen vara en orättvisa och lämnar därhän, huruvida på andra punkter finnes något, som kanske icke alldeles är, som det borde vara. Skulle sådant kunna uppvisas, då är jag övertygad, att riksdagen ett annat år är lika villig som pliktig att rätta till detta. Men den omständigheten att det möjligen på en annan punkt kan föreligga en, dock ännu

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)

icke påvisad felaktighet, kan icke fritaga oss från skyldigheten att, där det dock är uppenbart, att hjälp bör lämnas på den punkt, som i herr von Sneiderns motion angives, också lämna sådan. Jag tror icke, att andra kammaren därmed påtager sig något synnerligen stort ansvar, ty det är uppenbart, att riksdagen står enig om förslaget principer. Då det här, som jag nyss tillät mig säga, gäller omkring 150 befattningshavare, till det mesta i mycket blygsam ställning, skulle enligt min mening riksdagen och särskilt andra kammaren handla rätt genom att ge det, som herr von Sneidern begärt.

Jag ber, herr talman, att få förena mig i herr von Sneiderns yrkande.

Herr Westman: Herr talman! Jag skall be att få instämma i herrar von Sneiderns och Cederborgs yttranden. De fakta, som framburits av herr von Sneidern såväl i motionen som när detta ärende sist behandlades i kammaren och även i dag, visa oförtydligt, att de tjänstemän vid telegrafverket, som äro i kommissarie-ställning, skulle bliva lidande i förhållande till såväl tjänstemän inom andra verk i ställning, motsvarande deras, som också i förhållande till dem närstående tjänstemän inom telegrafverket. Det är alldeles uppenbart, att för det stora flertalet av manliga och kvinnliga telegrafkommissarier skulle detta krigstidstillägg komma att understiga det krigstidstillägg plus övriga förmåner, som med detta förslag komme att utgå till de tjänstemän, som närmast äro underordnade kommissarierna. Herr Tamn sade att det här finnes ett *om*. Han sade: *om* dessa kommissarier haft sina löner reglerade på samma sätt som övriga tjänstemän inom telegrafverket, då är det uppenbart, att de kommit och måst komma i åtnjutande av fulla 15 % av löneförmånerna och sålunda kommit i samma ställning som dem närstående tjänstemän. Men detta kan jag icke finna vara ett skäl till att icke låta dem komma i åtnjutande av krigstidstillägg på hela uppördsprovisionen, ty det har väl icke varit meningen med denna uppördsprovision, att kommissarierna skulle komma i lägre avlöningsställning än de tjänstemän, som icke uppbara uppördsprovision, utan meningen har varit, att denna uppördsprovision skulle garantera dem ungefär liknande aföningsförmåner.

Jag vill tillägga, att det befarats, att en eller annan av dessa kommissarier på grund av uppördsprovisionens stegring möjligen skulle komma att få uppbara något högre belopp i krigstidstillägg än som efter fullt strikta principer borde tillkomma dem. Men även om det skulle komma att inträffa i något enstaka undantagsfall, att en kommissarie finge några tior mer än som han strängt taget vore berättigad till, bör väl detta icke hindra, att vi göra rättvisa åt det långt övervägande flertal, som med det här framlagda förslaget skulle komma i en ogynnsam ställning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herr von Sneiderns motion.

Herr Nilsson i Kabbarp: Herr talman! Jag skall gärna er-
 känna, att det är en vacker argumentation, som den ärade motio-
 nären har lämnat till stöd för det yrkande han gjort, men jag
 finner mig dock skyldig att uppträda till försvar för utskottets
 ståndpunkt, och jag gör det egentligen därför, att det yrkande, som
 motionären framställde, i tvenne hänseenden skarpt bryter mot de
 grundprinciper, på vilka hela detta system om krigstidstillägg och
 krigstidshjälp blivit byggt.

*Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.*
(Forts.)

Det har redan av andra kammaren bestämts eller kommer åt-
 minstone strax att bestämmas, att krigstidstillägget skall utgå
 med femton procent på vissa bestämda löneförmåner. Men för
 Kungl. Maj:t såväl som för utskottet och den kommitté, som först
 behandlade saken, har det varit angeläget att söka förhindra, att
 krigstidstilläggen i allmänhet skulle utgå på sportelinkomst. Det
 har varit avsikten att medgiva femton procent på lön, tjänstgö-
 ringspenningar, ålderstillägg, arvode och därmed likartad löneför-
 mån, men icke på sportler. Nu finnes det emellertid ett undantag
 från denna genomgående princip, och det gäller vissa tjänstemän,
 kommissarierna, i telegrafverket. Där förhåller det sig så, som
 nu mer än en gång sagts, att dessa stationsföreståndare icke ha
 sin avlöning uppdelad i lön och tjänstgöringspengar, utan de ha
 lön och äro för övrigt tillgodosedda genom uppbördsprovisionen,
 vilken är en sportelinkomst. De ha däremot icke fått några tjänst-
 göringspengar. Nu har man emellertid från början haft klart för
 sig, att det icke är rättvist i detta fall att helt utesluta uppbörds-
 provisionen, utan att krigstidstilläggen borde till någon del beräk-
 nas även på uppbördsprovisionen. Men huru stort belopp man
 skulle taga, därom ha meningarna visat sig delade. Hur stor del
 av denna provision kan rimligen anses motsvara tjänstgöringspen-
 ningarna? Ty så stort belopp skulle det vara. Ja, det kan ingen
 människa säga. Avlöningsreglementet innehåller emellertid före-
 skrift om ett stadgat minimibelopp på uppbördsprovisionen av 450
 kronor, och då hade man ju där en siffra given, som man kunde
 tillgripa. Och det är detta som Kungl. Maj:t och sedan utskottet
 också ha gjort.

Nu invändes från motionären och hans anhängare, att med
 detta skapar man icke full rättvisa, ty det stadgade minimibelop-
 pet, 450 kronor, är för litet för dessa tjänstemän; om de erhållit
 tjänstgöringspengar hade de fått ett större belopp och dessutom
 icke ett och detsamma för alla kommissarierna. öberoende av ar-
 betets mängd, utan det hade blivit olika belopp. Nu menar motio-
 nären, att man helt och hållet kunde slopa denna bestämmelse om
 krigstidstillägg på det stadgade minimibeloppet och i stället låta
 dem få tillägget på hela sin uppbördsprovision, som kan växla i
 ofantligt hög grad. Det finnes fyra stycken tjänstemän, som ha
 mindre än 450 kronor, och det finnes tjänstemän, som ha många
 tusen kronor, ja, det finnes någon, vars inkomst uppgår till bortåt
 40,000 kronor. Nå, dessa äro ju avskurna genom maximibestäm-

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)

melsen från åtnjutande av krigstidstillägg, men jag nämner detta för att erinra om huru olika det kan ställa sig.

Man kan således säga, att hur man gör i denna sak, vare sig man följer utskottets och Kungl. Maj:ts förslag eller motionärernas, så gör man sig kanske skyldig till en viss orättvisa. Men endera av dessa utvägar måste man dock välja. Någon tredje givres icke.

Det är i detta avseende jag måste ge herr Tamm rätt i hans anförande, att man icke vet, vad man utsätter sig för, om man släpper lös på denna punkt och säger, att dessa kommissarier skola ha krigstidstillägg på hela sin uppbördsprovision, på alla dessa sportler. Det finns ju ofantligt många tjänstemän på andra håll, som också uppbära sportler, men dessa få *alls icke* något krigstidstillägg på dessa. Det finnes vidare stora tjänstemannakårer, som icke åtnjuta så stora löner eller så stora belopp av tjänstgöringspengar, som de eljest skulle fått, om de icke haft en stor del av sina avlöningsförmåner i form av provisioner. Och dock bliva de utan krigstidstillägg på dem.

Lotsarna t. ex. avlönas med mycket små löner, de ha små tjänstgöringspengar och små ålderstillsägg. Men de ha i stället fyrtio procent av de s. k. lotspengarna, och denna provision kan uppgå till stora belopp, på något håll ända till 15,000 kronor nu under kriget. Men det kan också bliva mycket små belopp, det kan till och med sjunka ned till nästan ingenting på någon enstaka plats. Men vare sig dessa fyrtio procent inbringa dem litet eller mycket, så få de icke ett öres krigstidstillägg på denna provision, fastän de fått mindre löneförmåner av annat slag, just på grund av denna provision.

Vi torde alltså ha klart för oss, att om man på denna punkt släpper loss och säger, att telegrafkommissarierna skola ha femton procents krigstidstillägg på hela sportelinkomsten, så gör man sig skyldig till en orättvisa mot ett stort antal andra tjänstemän, som icke få något krigstidstillägg på sina provisioner, fastän deras löner satts lägre. Vi måste också göra klart för oss, att till ett annat år, om saken kommer tillbaka, vilket är troligt, kan det komma att bli fråga om att bevilja krigstidstillägg på all sportelinkomst både för häradshövdingar, lotsar, kammarrättsrevisorerna och andra, som då finna sig berättigade att begära det. Det är således på den punkten, som motionären bryter mot själva grunden för krigstidstilläggens utgående, och det är *en* anledning till att jag icke velat biträda motionärens förslag.

Men motionären bryter även i ett annat hänseende mot de grundläggande principerna. Det är nämligen meningen, att krigstidstilläggen längs hela linjen skola beräknas på det löpande årets löneförmåner, således nu på 1917 års förmåner. I detta fall skulle det däremot bli omöjligt att beräkna dem på 1917 års uppbördsprovision inom telegrafverket, utan man finge gå tillbaka till 1916 års provision, eftersom provisionen utgår med olika procent, bero-

ende på huruvida uppbörden blir stor eller liten, en sak, som man ju inte kan göra klart för sig förrän efter årets slut.

Ja, det är av dessa tvenne principiella skäl, som jag för min del ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Och jag gör det, fastän det är mycket möjligt, att riksdagen, så godhjärtad som den är i fråga om krigstidstillägg, icke bryr sig om de principiella betänkligheterna utan låter kommissarierna få detta tillägg ändå. Och jag får då säga, att inte skall jag fälla några tårar om så sker, men jag har velat erinra kammaren om att det har sina vittgående konsekvenser att biträda motionärens yrkande.

Ang. krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman! Den föregående ärade talaren uppehöll sig mycket länge och omständligt vid en viss princip, som han här sökte närmare utveckla, och han utformade slutligen sin tanke så, som om det här egentligen vore fråga om, huruvida tjänstemännen skola ha krigstidstillägg eller icke på sina sportler.

Det förefaller mig emellertid, som om han sökte bevisa något för mycket och att den vanliga regeln, att den som bevisar för mycket icke bevisar någonting alls, även slår in på hans argumentation. Ty hur är det med denna princip? Jo, denna princip är godtagen även i utskottets förslag, utskottet har tillstyrkt, att den provisionsberättigade tjänstemannen vid telegrafverket skall få uppbära krigstidstillägg på det stadgade minimibeloppet.

Den sak, om vilken vi således här debattera, rör sig därför strängt taget icke om huruvida denna princip är riktig eller icke, utan huruvida den principen är riktig eller ej, att krigstidshjälp skall begränsas till minimibeloppet eller icke. Det är om den saken debatten rör sig, men icke om principen huruvida krigstidstillägg skall beräknas på sportler eller ej.

Ty vad angår sportlerna, så förhåller det sig ju på det sättet, att denna uppbördsprovision, som telegrafverkets kommissarier åtnjuta, ingalunda är att jämställa med de sportler, som domhavande uppbära, såsom den föregående ärade talaren tillät sig antyda. De äro så vitt skilda från varandra som natt och dag. Telegrafkommissariernas provisioner äro endast en form för avlöning, som man ansåg sig böra försöksvis införa vid ett av de affärsdrivande verken i stället för en viss del av avlöningen, nämligen tjänstgöringspengarna, för att just på det sättet egga telegrafkommissarierna att driva fram telegrafverket såsom ett affärsdrivande verk, var och en givetvis inom det verksamhetsområde, som blivit honom anvisat.

Nu har man här talat om att det skulle vara omkring 150 tjänstemän, om vilka detta skulle röra sig. Jag vill då föra i kammarens minne, att av dessa 150 tjänstemän äro icke mindre än ett hundratal kvinnliga i mycket blygsam inkomstställning. Och om det skall bli så, att de icke skola ha rätt att tillgodoräkna sig krigstidstillägg med dessa 15 % på större delen av uppbördsprovisionen än det stadgade minimibeloppet, komma de fak-

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.

(Forts.)

tiskt, detta har utskottet icke kunnat gendriva, i svårare ekonomisk ställning än en del dem underställd personal, och detta kan väl näppeligen anses med full rättvisa och billighet överensstämmande.

Nu säges det också här, att man icke kan vara säker på, att man icke gör en orättvisa mot andra. Jag ber i det avseendet få instämma helt och hållet i det anförande, som hölls av en talare på Stockholmsbanken, när han sade, att det bör vara andra kammaren angeläget att avlägsna eventuell orättvisa rörande en lönebestämmelse, som är konstaterad, och överlämna till framtiden att avlägsna de orättvisor, som till äventyrs ännu icke äro konstaterade.

Herr Olsson i See: Herr talman! Jag har begärt ordet blott för att tillkännagiva, att jag i utskottet kämpade för att få herr von Sneiderns motion bifallen, och jag vann därvidlag även åtskilligt understöd, men icke tillräckligt för att driva saken igenom. För att komma till enighet inom utskottet måste jag därför giva med mig på den punkten.

Jag har blott velat tillkännagiva detta och har intet yrkande.

Herr Sävström: Herr talman! Det är ju bekant, att de befattningshavare, som skola komma i åtnjutande av det krigstidstillägg och den krigstidshjälp, som vi nu komma att besluta, under lång tid ha väntat på denna löneförbättring. Om det nu går så, att motionärens yrkande kommer att bifallas och kamrarna att stanna i olika beslut, så måste ju saken avgöras genom gemensam votering, och då kommer det att dröja ytterligare en tid, innan dessa befattningshavare komma i åtnjutande av det belopp, som det här är fråga om. Därför tror jag, att man redan av denna anledning bör överväga, huruvida det icke är bättre, att andra kammaren biträder utskottets förslag, till vilket jag alltså ber att få yrka bifall.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag vill icke tvista därom, huruvida denna löneförmån är att anse såsom sportler eller icke, men jag tror, att vi ha väl så rätt, som säga, att detta är sportler, som de som påstå att det icke är det. Jag kan ju gå så långt, att jag säger, att minimiprovisionen icke får räknas såsom sportler, men på vad som är däröver finnes det icke möjlighet att få något annat namn än sportler. Jag hemställer till ledamöterna i kammaren, om icke all rättfärdighet är uppfylld genom vad utskottet här yttrat och föreslagit. Denna minimiprovision är ju fastställd vid löneregleringen för detta verk, och enligt bestämmelserna få även de, som icke komma upp till minimiprovisionen, fyllnad i sin provision till minimibeloppet och på denna minimiprovision få de ju det av utskottet tillstyrkta tillägget. Vad som överskrider minimiprovisionen är sportler och innebär en förmån, som man icke räknade med, då lönestaten fastställdes.

Jag skall taga ett exempel. Om minimiprovisionen på ett ställe beräknas till 500 kronor, men provisionen stigit till 1,500 kronor, så får ju vederbörande befattningshavare först och främst på dessa 500 kronor, som äro minimiprovisionen, det tillägg, som utskottet tillstyrkt, och sedan har han detta plus av 1,000 kronor, som det icke varit räknat med, och på dessa 1,000 kronor skulle han sedan ytterligare få samma procent som är föreslagen av utskottet. Det skulle väl vara en orimlighet, och jag hoppas att andra kammaren icke skall bidra till att så frikostigt utöka det av utskottet enkelt och klart föreslagna lönetillägget.

*Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)*

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Söderberg instämde häruti.

Herr von Sneidern: Herr talman! Jag ber att få påpeka, hur absolut orimligt herr Carl Perssons i Stallerhult resonemang i detta fall är. Han säger, att vad som går utöver de 450 kronorna skulle vara sportler. Hur är detta möjligt, då jag varit i tillfälle att visa, att för de platser det närmast gäller, d. v. s. telegrafkommissarier av andra till och med sjunde klassen, denna uppberdsprovision uppgår till endast 3% utöver det belopp, som dessa personer skulle tillerkännas, om de hade tjänstgöringspengar plus ålderstillägg. Det blir således endast på dessa 3%, som möjligen benämningen sportler kan träffa in, men däremot icke på allt det andra. Detta belopp, 3%, utgjorde 38 kronor, under det att dessa tjänstemän, om Kungl. Maj:ts och utskottets förslag följdes, ginge förlustiga i genomsnitt ett krigstidstillägg på 148 kronor. Är detta verkligen förenligt med rättvisa och kan man då tala om, att dessa tjänstgöringspengar utgöra sportler? Det är orimligt.

Vidare skulle jag vilja vända mig med några ord mot herr Sävström. Han hemställde till kammaren att akta sig för att biträda förslaget, när därigenom ett uppskov skulle följa, då denna fråga skulle gå till gemensam votering. Jag vill då säga, att jag hoppas, att kammaren icke lyssnar till denna hemställan, ty det vore väl ändå något orättvist, om kammaren skulle undanskjuta en förändring, som den anser vara rättvis, därför att därigenom utbetalningen av dessa medel skulle med några dagar uppskjutas för de övriga, som komma i åtnjutande av denna så berättigade förmån.

Jag tillåter mig därför vidhålla mitt förut gjorda yrkande.

Herr Bårg i Katrineholm: Herr talman! Jag ber att få säga några få ord i denna fråga. I likhet med herr Olsson i See vill även jag deklarerat, att jag i utskottet sökt förfäktat de synpunkter, som äro angivna i den föreliggande motionen. Det har jag gjort delvis också därför, att det finnes betydliga grupper av befattningshavare, som ha ungefärligen liknande löneförmåner som de här ifrågavarande, och dessa grupper har jag även sökt få inrangerade under här berörda bestämmelser. Det är nämligen så, att vid Sta-

Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)

tens järnvägar finnes ett flertal befattningshavare, stationsmästare och stationsinspektorer — särskilt tänker jag på stationsmästare vid de mindre stationerna — som åtnjuta s. k. postarvoden till fixa belopp. Dessa pengar uppbäras av järnvägsstyrelsen från postverket och tilldelas dessa funktionärer såsom lön. Jag kan även nämna, att vid tillmätandet av lönerna särskilt för dessa lägre befattningshavare ha dessa postarvoden också spelat en viss roll, och man kan därför med skäl säga, att dessa postarvoden äro en integrerande del av deras löneförmåner. Varken löneregleringskommittén eller utskottet har emellertid ansett sig böra taga med ens dessa belopp, som dock äro fixa belopp och finnas angivna i gällande arvodesstater. Jag får säga, att ehuru jag så innerligt väl skulle unna telegrafkommissarierna att få krigstidstillägg på hela sin uppborädsprovision, så kan det dock icke hjälpas, att här inträder ett förhållande, som verkar synnerligen ojämnt. Men det är, invänder man då, bättre att skapa full rättvisa för några få, om man icke kan skapa sådan för alla, än att alla icke skola få full rättvisa. Ja, jag är icke blind för den synpunkten, men jag kan ej heller sluta ögonen för att det måste framstå såsom synnerligen egenomligt för dessa stationsmästare och stationsinspektorer, som uppbära postarvoden, att de icke få räkna med någon som helst del av detta postarvode, under det att telegrafkommissarierna i alla fall få räkna med en betydande del av den uppborädsprovision, som tillkommer dem.

För de lägre avlönade telegrafkommissarierna skulle ju rätten att räkna krigstidstillägg på hela provisionen ha en viss betydelse och särskilt för dem, som ha uppburit större belopp av uppborädsprovision. I fråga om de lägst avlönade vill jag dock fästa uppmärksamheten på, att det torde finnas sådana fall, där det stadgade minimibeloppet har sådan betydelse att vederbörande icke komma i åtnjutande av alltför litet krigstidstillägg.

Vad sist beträffar det påpekade förhållandet att utbetalningen skulle försenas genom olika beslut i kamrarna, så är jag icke heller okänslig för den saken, och jag vill säga, att knappast i någon fråga ett beslut av riksdagen är så efterlångtat som i den föreliggande, och att det är med bekymmer, som dessa stora grupper av tjänsteinnehavare se varje dag som går utan att beslut fattas om dessa löneförmåner. Med dessa synpunkter för ögonen är det litet svårt för mig att deltaga i den indignation, som tager sig uttryck från motionären och dem, som i övrigt sympatisera med honom i fråga om telegrafkommissariernas uppborädsprovision, ehuru väl jag eljest skulle gärna biträtt motionen i denna del.

Herr Sommeliuss: Herr talman, blott några ord! Då ett par av utskottets ledamöter ha deklarerat sin uppfattning, vill jag tillkännagiva, att enligt min mening den största rättvisa vederfares alla genom bifall till herr von Sneiderns motion, och detta har gjort, att jag också arbetat för denna åsikt i utskottet.

Gentemot motionen har man anfört, att dessa befattningsha-

vares inkomster skulle vara sportler. Den uppfattningen kan jag för min del icke dela. Dessa inkomster äro dock faktiskt tjänstgöringspengar eller närmast jämförliga med tantième, och det finnes andra kategorier befattningshavare, vilkas avlöningsförhållanden kunna anses vara jämförliga med dessas och som hava blivit inrangerade i detta utskottsbetänkande. Därför har jag, som sagt, inom utskottet förfäktat att den största rättvisa vederfares alla, om man följer herr von Sneiderns motion. Det är själva avlöningssystemet, som förorsakar villervallan. Jag kan icke tänka mig, att det finnes någon rimlig anledning att ställa telegrafverkets högre tjänstemän under ett helt annat avlöningssystem än som är gällande för alla andra statens tjänstemän. Icke kan väl någon tänka sig, att en telegrafkommissarie genom detta avlöningssystem kan uträtta varken mer eller mindre än om han får beräkna ett tillägg i form av lön eller tjänstgöringspengar. Ingalunda, utan det är så, att man får anse avlöningen såsom tjänstgöringspengar, och på den grund har jag ansett att man borde biträda herr von Sneiderns motion. Emellertid har jag icke reserverat mig, utan blott velat uttala mina sympatier för motionen, då jag inser, att ett uppskov med ärendet skulle vara i högsta grad ovälkommet. Jag har därför intet yrkande, herr talman.

*Ang. krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.*

(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan, i vad den avsåge andra kammaren, samt vidare på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr von Sneidern; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr von Sneidern, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första särskilda utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3, i vad denna hemställan avser andra kammaren, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr von Sneidern.

Omröstningen utföll med 161 ja mot 20 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan, i vad densamma avsåge andra kammaren.

§ 5.

Ang. kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 14, i anledning av herr Magnussons i Skövde motion, nr 285, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utjämning av kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet.

I anledning av en inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Skövde väckt och till kammarens tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 285, hemställde utskottet, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, i vad mån en utjämning av kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet, i överensstämmelse med vad utskottet därom uttalat, skulle kunna genomföras, samt vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Nilsson i Gränebo: Herr talman! I här förevarande avseende äro de rikstelefonabonnenter, som äro anslutna till centralstationer, i ojämförligt förmånligare ställning än de abonnenter, som äro anslutna till växelstationer. Motionären har påpekat och velat avhjälpa och utskottet har även genom att hemställa om utredning sökt om möjligt avhjälpa detta missförhållande, som huvudsakligen går ut över i kommunikationshänseende vanlottade eller åtminstone sämre lottade orter. Vid dessa växelstationer få abonnenterna själva bygga och underhålla ledningarna — vilket mången gång kan bli kostsamt nog, om nämligen dessa ledningar äro långa — samt tillika bekosta skötseln av växelstationen. Beträffande de mera tätt bebyggda orterna har man frångått denna anordning, såsom anföres i telegrafstyrelsens yttrande, där det heter: »I samma mån som abonnentantalet och därmed antalet ledningar ökades, blev det emellertid i närheten av stationen svårt att framdraga de senare en och en, och svårigheten blev större, när stationen, såsom ofta var fallet, var förlagd till ett mer eller mindre tätt bebyggt samhälle. Här blev det därför mera praktiskt, att telegrafverket, som hade större förutsättningar att ändamålsenligt och på billigaste sätt ordna det hela enhetligt och systematiskt, tog hand om ledningarna; praktiskt såväl ur abonnenternas som telegrafverkets och icke minst det allmännas synpunkt och med hänsyn till såväl anläggning som underhåll. På detta sätt uppstodo de s. k. frükretsarna, det vill säga vissa kringstationerna uppdragna områden, inom vilka telegrafverket åtagit sig anläggning och underhåll av samtliga ledningar.»

Man kan säga, att det är bra enkla orsaker, som gjort, att man å ifrågavarande orter sluppit ifrån kostnaderna för ledningarna. Vidare framhåller telegrafstyrelsen, att växlingen vid små

stationer, med abonnenter upp till ett visst antal, kan ordnas billigare av abonnenterna själva än av telegrafverket. Detta är riktigt, men då är det icke mer än rätt, att telegrafverket, som underhåller centralstationerna, också bidrager med en viss summa per abonnent vid växelstationerna för tillgodoseende av de i kommunikationshänseende sämre lottade orternas behov.

Ang. kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet.

(Forts.)

Nu har utskottet yttrat sig välvilligt om en sådan tanke, men utskottet anser emellertid icke, att staten bör lämna bidrag till växelstationer, som ha mindre än tio abonnenter. Förut ha dylika bidrag utgått till växelstationer, som kommit upp till ett abonnentantal av 25 abonnenter, och »utskottet finner det önskvärt, att dessa bidrag återinfördes». Ifrågavarande bidrag, som utgjorde 10 kronor per abonnent, indrogos, då den senaste regleringen genomfördes, i samband därmed att avgiften sänktes från 50 till 40 kronor. Denna sänkning ha ju även abonnenterna inom centralstationerna fördel av, vadan detta icke utgör något skäl, varför de till växelstationer anslutna abonnenterna icke skulle få någon hjälp för sina stationers skötsel. Utskottet har som sagt i motiveringen framhållit, att staten borde i någon mån lämna bidrag härtill, och yttrar i fortsättningen: »Möjligen kunde en begränsning nedåt till 10 abonnenter införas. Även kunde tänkas, att det beviljade bidraget sattes i direkt proportion till antalet abonnenter, så att exempelvis vid en station med 30 abonnenter telegrafverket bidrog med trettio femtiondelar av den normala kostnaden för en dylik växelstation.» Jag vill fråga, varför endast växelstationer med minst 10 abonnenter skola ha sådana bidrag och icke lika väl växelstationer med bara 6 eller 7 abonnenter. Det kan finnas orter, där det icke är möjligt att uppbringa abonnenternas antal till 10, men där det är önskvärt att få växelstationer till stånd. Därför anser jag, att när telegrafstyrelsen finner lämpligt upprätta en växelstation, bör ingen sådan begränsning nedåt införas, utan att alla växelstationer böra erhålla bidrag till underhållet.

Jag yrkar fördensskull, att följande ord i tredje stycket å sid. 3 i utlåtandet måtte utgå: »Möjligen kunde en begränsning nedåt till 10 abonnenter införas.» Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med denna ändring av motiveringen.

Herr von Sneidern: Jag ber att för den föregående ärade talaren få påpeka, att vad han vänder sig emot är ett citat ur förra årets utlåtande, varför det näppeligen går an att göra en ändring härutinnan. Vidare ber jag få påpeka, att utskottet sagt: »Möjligen kunde en begränsning nedåt till 10 abonnenter införas.» Således har man även tänkt sig möjligheten av att gå ännu längre nedåt. Under sådana omständigheter förefaller mig detta yttrande, även om det hade varit skrivet nu, så att vi kunde ändra det, vara synnerligen ofarligt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet.

(Forts.)

Herr Nilsson i Gränebo: Herr talman! Längre ned på samma sida heter det: »Utskottet ansluter sig till ovan återgivna uttalande av 1916 års utskott och delar även däri uttalade sympatier för i herr Magnussons motion framförda synpunkter.» Således har utskottet anslutit sig till det av mig citerade uttalandet, vilket av samma utskott förra året fälldes i anledning av en i huvudsak liknande motion. Då alltså utskottet gillar detta uttalande, ber jag att få vidhålla mitt yrkande, att de anmärkta orden måtte utgå.

Herr Magnusson i Skövde: Blott ett par ord! Den, som till äventyrs gjort sig besvär med att genomläsa den motion, vilken ligger till grund för utskottets utlåtande, har kunnat finna, att jag med denna motion åsyftat någonting mera än blott och bart den påyrkade begränsningen av kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet. Jag utgår nämligen från, att vi måste inrikta oss på att underlätta möjligheterna till bebyggande av mera avlägsna trakter av vårt land, ifall vi över huvud skola få ett grepp om kolonisationsfrågan och få en verkligen tillfredsställande befolkningstäthet i våra nuvarande obygder. Nu håller jag före, att ett av de kommunikationsmedel, som bäst och lättast och med minsta kostnader kunna komma denna befolkning, som bor långt borta, till godo, är just telefonen. De nuvarande bestämmelserna för telefonabonnemang verka, som var man vet, orimligt olika för de längre bort och de mera centralt boende. Till de svårigheter och besvärligheter, som de förra även i övrigt ha, får man lägga, att de själva skola bekosta och underhålla sina telefonledningar. Jag anser därför, att det icke alls ligger någonting orimligt i, att personer, som bo bekvämt till och som ha sin telefon relativt billigt, skulle få underkasta sig någon möjligen ökad kostnad till förmån för dem, som bo mera avlägset och som så väl behöva de fördelar, som telefonen erbjuder. Jag skall icke här upptaga tiden med att utreda, vilka fördelar telefonen kan medföra — de äro emellertid rätt så avsevärda.

Med dessa antydningar om min principiella synpunkt på denna fråga och då jag finner läget vara sådant, att icke, utöver vad utskottet föreslagit, någonting kan vinnas, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Gränebo: Herr talman! Eftersom detta, som jag åberopat, blott är ett citat — låt vara att utskottet uttalat sitt gillande därav — så kanske jag icke bör vidhålla mitt yrkande i föreliggande fall. Jag vill emellertid starkt trycka på de synpunkter, som jag förut framhållit.

Jag ber således, herr talman, att få återtaga mitt yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivras första kammaren.

§ 6.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, i anledning av herr Thores motion, nr 49, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utredning angående rikets lots- och fyrväsende n. m. föredrogs nu; och blev utskottets hemställan därvid av kammaren bifallen.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 7.

Föredrogs andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 16, i anledning av herr Jeanssons i Kalmar motion, nr 269, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna. Därvid yttrade: *Ang. fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna.*

Herr Jeansson i Kalmar: Herr talman! Som av föreliggande betänkande framgår, har utskottet ej ansett sig kunna tillstyrka bifall till den av mig avgivna motionen, som avser utredning i och för avhjälpande av den bristfälliga fyrbelysningen vid Kalmarsunds djupränna. Utskottet har i stället hänvisat till vad det yttrat vid behandlingen av herr Thores nyss här i kammaren avgjorda motion, varvid utskottet anför, att »utskottet delar motionärens uppfattning om vikten av att anstalter för sjösäkerhetens bevarande och ökande väl tillgodoses». Och vidare har utskottet ansett, att riksdagen ej bör fatta beslut i denna fråga på en enskild motionärs hemställan, utan tillkommer det enligt utskottets uppfattning lotsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag till säkerhetsanstalters vidtagande, som styrelsen finner nödiga.

Hur gärna jag än sett, att min hemställan blivit bifallen, då ärendet därigenom vunnit en skyndsammare behandling, så har jag å andra sidan icke något i sak att invända mot den väg, som utskottet funnit lämplig, och vågar uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t snarast måtte taga denna för den svenska sjöfartsnärings så betydelsefulla fråga under övervägande och till riksdagen inkomma med de förslag, vartill en blivande utredning kan giva anledning.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Thore: Herr talman. Jag är ense med den ärade motionären däri, att fyrbelysningsförhållandena vid Kalmarsunds djupränna under vintertiden, då lysbojarna äro intagna, äro otillfredsställande. Det går på dagen att ta sig igenom, men om natten möta stora svårigheter, och är det då nästan omöjligt att passera rännan. Jag har haft tillfälle att studera förhållandena på platsen och är därför icke obekant med dem.

Ang. fyrbelys-
ningen vid
Kalmarsunds
djupränna.
(Forts.)

Sedan jag konstaterat detta, vill jag emellertid säga, att man, som saken nu ligger, knappast kan komma till annat resultat är det, vartill utskottet kommit, på den grund, att det dels är ganska stora kostnader det här gäller, och dels också därför, att det här är fråga om ett experiment rörande en ny belysningsanordning, som lotsstyrelsen föreslår, ett experiment som man icke utan vidare bör vara färdig att godtaga.

Jag anser således i likhet med utskottet, att denna fråga bör lämnas till Kungl. Maj:t att tagas under övervägande. Men härvid skulle jag önska — och det är egentligen för att säga detta som jag begärt ordet — att man ser på frågan litet vidare, än vad nu varit fallet, så att man icke inskränkt den till att avse endast själva fyrbelysningen. Man borde enligt min mening även taga under övervägande, huruvida icke Kalmarsundsrännan skulle kunna förändras till sitt läge och fördjupas. Ty förhållandena i fråga om våra fartygs djupgående äro annorlunda nu än för 20 år sedan, då denna ränna tillkom. Sedan den tiden kunna vi räkna tillkomsten av alla våra oceangående linjefartyg, och intet av dessa kan passera igenom Kalmarsund. Det vore önskligt, att, om Kungl. Maj:t tar hand om detta ärende, vilket jag hoppas icke må dröja allt för länge, också den synpunkten får komma fram.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 8.

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frå-
gor.

Vidare förekom till behandling andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, i anledning av herr Lindhagens motion, nr 292, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utgivandet av en statstidskrift för politiska frågor.

Uti en inom andra kammaren avgiven och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 292, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överväga utgivandet av en stadstidskrift för politiska frågor, vilken skulle till främjande av folkets politiska uppföstran lämna objektiv och allsidig kunskap i viktiga aktuella spörsmål, ävensom för riksdagen framlägga förslag till organisationen av en sådan tidskrifts redigering och distribuering.

Utskottet hemställde, att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida genom statens försorg kunde vid tillfällen, då särskilda viktiga politiska frågor vore i något visst avseende aktuella, utgivas en publikation, i vilken framställning skulle lämnas av olika partiets uppfattning i dessa frågor, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill ett sådant övervägande kunde föranleda.

Utskottets hemställan upplästes, varefter ordet begärdes av

Herr Kristensson: Herr talman! Jag blev åtskilligt förvånad, när jag läste utskottets utlåtande. Jag skall icke här upp-
repa vad som yttrades förra gången, då det var fråga om införande av en statstidning av visserligen icke samma slag som den här ifrågasatta, men dock en publikation med enahanda syftemål som den som här begäres. För min del kan jag icke förstå annat, än att en sådan tidskrift antingen skall bli torr och tråkig som det värsta riksdagstryck, vilket ingen läser, som icke är tvungen, eller ock att, om den blir mera färgad och icke blott innehåller officiella aktstycken, den kommer att tjäna den politiska agitationen för den tillfälliga innehavaren av makten.

*Ang. stats-
tidskrift för
politiska frå-
gor.
(Forts.)*

Då jag icke kan inse, att vårt politiska liv skulle komma att i någon mån gagnas genom en sådan tidskrift, så ber jag, herr talman, att få yrka avslag å utskottets hemställan.

Vidare anförde:

Herr Löwegren: Jag skall be att få understryka, att det är en bestämd skillnad mellan en statstidskrift och en statstidning, som förut varit föreslagen. De anmärkningar, som möjligen kunna riktas mot en statstidning, äro icke i något avseende bärkraftiga, då det gäller en statstidskrift. De argument och uttalanden, som herr Kristensson här kommit med, verka åtminstone icke övertygande, utan visa endast, att han icke tillräckligt inträngt i frågan och uppfattat den skillnad, som består mellan en tidskrift och en tidning på detta område. Jag tror nog, att en statstidning kan vara torr och tråkig, men att den ändå kan fylla sin plats. Herr Kristensson har sagt, att en statstidskrift antingen blir agitatorisk eller också icke läst, utan blir torr och tråkig. Om han också kan ha fog för sina farhagor i sistnämnda avseende, så bör han dock betänka, att samma anmärkning kan riktas även mot andra tidskrifter.

Det är i alla fall en högst väsentlig brist, som det här gäller att fylla. Dessa tidskrifter, som hittills kommit ut, äro blint agitatoriska nästan undantagslöst, så fort politiska saker beröras. Det vore då synnerligen nyttigt att ha en tidskrift, vilken vore opartisk, även om den vore torr och tråkig. Jag tycker, att här är ett uppslag, som vi böra ta vara på, och jag tror, att vi härvidlag icke böra skära allt över samma kam, utan hålla frågan om en statstidskrift för sig.

När vi nu ha ett enhälligt utskott här i denna fråga, så hoppas jag, att herr Kristensson icke skall lyckas stjälpa förslaget, utan att det måtte av kammaren bifallas.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Eurén: Herr talman! Jag har icke varit med vid slutbehandlingen inom utskottet av denna fråga, men vill åtminstone tillkännagiva, att jag icke anser, att den här föreslagna statstid-

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frå-
gor.
(Forts.)

skriften kommer att ha någon betydelse för vårt politiska liv. Jag tror därför, att om vi här besluta att denna tidskrift skall bli en verklighet, så kommer det endast att medföra kostnader för svenska staten, som bli utan motsvarande värde i det praktiska livet. Jag får således förena mig i yrkandet, att utskottets hemställan i förliggande utlåtande måtte avslås.

Herr Lindhagen: Ja, jag tycker, att utskottet på ett mycket lyckligt sätt angivit en början, på vilken man experimentvis kan slå in. Den siste talaren anmärkte, att saken icke skulle bli av någon praktisk betydelse för det verkliga livet. Men vad är det, som är av praktisk betydelse för det verkliga livet? Är det bara bluffen, förvanskningarna och förtalet och allt det där, som finnes i det politiska livet, är det det, som har betydelse, ja, då visar ett sådant påstående nyttan av att gå fram på en annan väg.

Ur dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rydén i Malmö: Jag får, herr talman, bekänna, att jag måste ställa mig mycket mer än skeptisk mot föreliggande uppslag. Det är möjligt, att utskottet mycket noggrant genomtänkt saken, och det får man väl i så fall veta i den fortsatta diskussionen. Det synes vara meningen, att vid avgörandet av viktiga politiska frågor, men framför allt vid val, staten skall utgiva en valhandbok efter mönster, som synes ha föresvävat utskottet, närmast av amerikanska förhållanden. Denna tidskrift skulle således sporadiskt utgivas vid vissa tillfällen och alltid återkomma vid val. Jag skulle gissa, att det bleve nästan omöjligt antingen att redigera den så, att den bleve läsbar, eller ock att redigera den så, att det icke bleve ett förfärligt gräl i riksdagen efteråt om tidskriften och det sätt, varpå man framställt de olika partiernas program.

Ja, det är ju möjligt, att saken har någon framtid, men det vill förefalla mig, att man åtminstone borde ha litet mera klart för sig, vad saken gäller, innan man ger sig in på att besluta en riksdagsskrivelse i den föreliggande frågan.

Jag ber att få instämma i yrkandet om avslag å utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Herr Rydén brukar utge en socialdemokratisk valhandbok. Han är nu kanske rädd för, att det här skall uppstå en konkurrent. Det blir i så fall en mycket nyttig konkurrens, och jag tror, att herr Rydéns valhandbok med tiden på det sättet skulle bli förbättrad.

Herr Lindvall: Herr talman! Även jag förvånar mig över att vid detta betänkande icke är fogad någon reservation. Jag ber att få instämma med herr Kristensson i hans yrkande om avslag å utskottets hemställan.

Herr Löwegren: Herr talman! Herr Rydén undrade, huruvida man verkligen skulle kunna redigera en sådan tidskrift på sådant sätt, att den bleve njutbar, och han tänkte särskilt på en valhandbok. Jag vet icke, vad herr Rydén menar med njutbar. Är han en politisk läckergom, eller vad menar han egentligen med att en tidskrift skall vara njutbar? Jag tror nämligen, att herr Rydén nog skulle kunna njuta ganska mycket av en sak, som kort och koncist framställde de olika partiernas ståndpunkter. En sådan sak är det vi här behöva, intet därutöver. Herr Rydén behöver icke det minsta tala om njutbarheten, ty den bör mycket väl kunna astadkommas i den mån man kan vara saklig. Vad vi behöva, det är någonting som ger sakliga framställningar. Vi kunna troligtvis icke få en tidning, som blir genomgående saklig. Det är min uppfattning, att vi aldrig kunna åstadkomma en sådan. Vi kunna aldrig få en fullt neutral tidning, men det skulle möjligen kunna åstadkommas en statstidskrift, som fyllde det måttet. En sådan behöva vi i allra högsta grad, i synnerhet om vi måste släppa hoppet om att kunna få en neutral tidning.

Hur måste man inte bedöma pressen och dess uppträdande vid valtillfällena! Själv är jag tidningsman, och jag har också varit med i virveldansen. Men är det icke så, att vi efteråt måste tänka: Vad är det för narrspel vi hava deltagit i? Skall det icke kunna förekomma något annat i svensk publicitet än dessa pressalster, som ju gå ut över varje objektivitet? Här är möjligt att få, delvis på statens bekostnad, under sådan form att den icke blir alltför betungande, en objektiv framställning. Den blir kanske icke njutbar för herr Rydén; det frågar jag icke efter, men jag tror, att den för svenska folket blir njutbar ur synpunkten av objektivitet och saklighet.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr von Sneidern: Herr talman! När jag läste detta utskottsutlåtande, blev jag, det får jag bekänna, ganska förvånad över dess innehåll och den enhällighet, vartill utskottet kommit.

Jag är i allmänhet ej rädd för framställningar till Kungl. Maj:t, men när sådana göras, vill jag att riksdagen icke skall äventyra det inflytande, som den vill vinna genom skrivelsen, genom att framställa oklara önskingar och visa bristande målmedvetenhet. Vid genomläsande av detta utskottsbetänkande har jag fått den uppfattningen, att utskottet faktiskt har ganska litet reda på vad det vill. Denna anmärkning är en formell anmärkning mot förslaget. Men går man litet närmare in på saken, ser man vilka svårigheter som äro förenade med realiserandet av de eventuella, fast oklara, planer som ligga bakom. Utskottet säger: »Utskottet förbiser icke, att svårigheter äro förenade med detta förslags realiserande, särskilt då det gäller att avgöra, dels vilka frågor som skola bli föremål för behandling i den föreslagna publikationen och dels när de skola anses aktuella.» Det är dessa saker, utskottet anser innebära svårigheter, nämligen *vilka* frågor som skola be-

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frä-
gor.

(Forts.)

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frå-
gor.
(Forts.)

handlas och när de skola behandlas, men den verkliga svårigheten, som man kanske icke kommer över, ligger väl just i *hur* de skola behandlas. Här talas om opartiskhet, objektivitet, neutralitet o. s. v. Hur tänka herrarna verkligen, att på det politiska området man skall kunna åstadkomma något sådant? Vi hava här områden, som vi äro fullkomligt eniga om att de böra behandlas opartiskt, men ändå komma med skäl anmärkningar mot, att denna opartiskhet ej blir tillfredsställande.

Vi hava haft motioner i riksdagen, som påvisat, att man är politiskt partisk i de böcker, som utgivnas för historieundervisningen; det har anmärkts på politisk partiskhet beträffande Statsvetenskaplig tidskrift, och jag skall nu icke tala om gamla Posttidningen. Överallt går det igen. Har man icke lyckats här, hur skall man då tänka sig att genom en ny organisation kunna åstadkomma något som står så högt över allt annat? Det är på denna grund det föreliggande förslaget måste falla.

Nu har det sagts ifrån ett håll, nämligen av herr Kristensson, och jag anser hans synpunkt riktig, att inflytande beträffande tidskrifters hållning skulle komma att utövas av regeringen, det kan svårigen undvikas att ett sådant inflytande kommer att göra sig gällande. Då har man skapat ett medel, varigenom de för tillfället makthavande komma att stödjas. Jag kan icke gå med på en sådan situation. Det är just detta inflytande på ett sådant område i vissa parlamentariska länder, som vi klandra, och vi böra akta oss för att komma in på den trallen.

I motionen — den hava herrarna visserligen tagit avstånd ifrån — har det sagts, att tidskriftens organisation skulle grundlagsenligt befästas. Det betyder en organisation som så smaningom stelnar. Hur detta skall undvikas, ser jag icke.

Jag tror, att vi alla var i sin stad böra göra vårt till för att minska skärpan i de politiska striderna, men vi kunna dock aldrig komma upp till absolut objektivitet och neutralitet. Om en sådan tidskrift skulle komma ut och stå under censur, ty det tycks vara meningen, skulle en bland de första uppgifterna för var och en, som kommer in i det politiska livet, vara att polemisera mot det sätt, varpå det egna partiets åsikter och uppfattningar framställas i denna tidskrift. Vi få då ett nytt stridsämne. Jag tror, att förslaget icke är gott. Jag ber att få instämma i herr Kristenssons avslagsyrkande.

Herr Lindhagen: Den siste talarens anförande var en provkarta på negativism i alla avseenden. Det är icke meningen här att uppbygga någonting positivt i stället för de oefterrätliga förhållanden, som vi för närvarande ha! För det stod han alldeles främmande. Vi skulle aldrig kunna åstadkomma någonting opartiskt. Här är allting dåligt, och skall så fortfarande vara. Jag däremot utgår ifrån att det nuvarande politiska livet är sjukt, behäftat med något slags kräftskada. Det är då nödvändigt att börja taga upp försök att höja det politiska livet. Det är ut-

gångspunkten. Den siste talaren säger, att man ingenting kan göra. Alla försök i den vägen äro till ingen nytta. Vi stå i träsket, och där skola vi stå nu och i all evighet, amen. Det var innehållet i vad han sade.

Vad lönar det att inför medmänniskor med en sådan uppfattning över huvud taget tänka på att komma upp på ett högre plan? Det finns inga möjligheter. Om den siste talaren åtminstone hade behjärtat saken, så kunde han ju anvisat någon annan utväg, men det gjorde han icke. Vi skola stå där vi stå, absolut: icke hysa några framtidsförhoppningar för den parlamentariska politiken.

Man hade icke kunnat skriva opartiskt. Enskilda läroboksförfattare hade också varit partiska. Och regeringen skulle få inlytande på det här. Alltså, man skall icke heller kunna åstadkomma någon annan publikation till upplysning av valmännen än partiledarnas tidningar och liknande rysligheter. Det blir en härlig politisk uppfostran svenska folket får på det sättet! Och vart leder det?

Man kan dock åstadkomma något bättre än detta, om man bara vill, det vill jag säga den siste talaren. I amerikanska västern har man börjat med detta och funnit sig mycket väl av en sådan åtgärd. Denna skrivelse skulle ju åtminstone kunna åstadkomma, att vi finge en framställning över hur man burit sig åt på andra ställen för att åstadkomma någonting dylikt samt en skildring av verkningarna därav. Redan därigenom vore ju åtskilligt vunnet. Om man sedan kom till det resultatet, att trots att man lyckats på andra håll, vi dock fortfarande stå i stöpet och aldrig kunna komma därur, så fick man ju resignera. Men en utredning kunde väl åtminstone ske.

Regeringen skulle lägga sin prägel på detta! Jag har framhållit, att dessa sakers organisation egentligen borde regleras av grundlagarna. Man anser sig ju kunna organisera en opartisk jury. Man har inrättat en socialstyrelse, som skall ha mera allsidig blick för sociala frågor än regeringen, och man har också sammansatt den för det ändamålet. Man skulle också kunna åstadkomma en redaktion, som vore självständig. Den skulle ha till uppgift att redigera tidningen objektivt samt också bereda partierna tillfälle att på särskilt begränsat utrymme tala med egna ord, på samma gång som tidningen själv meddelade fakta. Det kunde tillsättas en styrelse, som skulle övervaka att objektiva fakta framställdes riktigt, vilket partipressen icke gör, utan där kommer man med sådana uppgifter, som passa för det egna partiet men icke för de andra. Om sålunda objektiva fakta framställdes, och sedan varje parti finge med egna ord göra sina reflexioner på ett visst begränsat utrymme, och därefter valmännen eller de som skola avgöra vid referendum finge i sin hand ett sådant aktstycke, så skulle de ha mycket större förutsättningar att få reda på var sanningen ligger, än då var och en endast är hänvisad till sin partitidning. Detta skulle ju vara ett uppenbart

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frå-
gor.

(Forts.)

Ang. stats-
tidskrift för
politiska frä-
gor.

(Forts.)

framsteg på detta område. Åtminstone kunde man väl få en utredning om vad som gjorts på andra håll i detta avseende.

Herrarna partiledare här i kammaren sitta och småle hela tiden. Det skulle just vara trevligt för oss, tycker herr Rydén, som alldeles särskilt skrattar, om vi icke skulle få vränga sakerna precis som det passar oss. Anej, herr Rydén, det kommer den tid, då det skall bli slut på det också.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes av herr Lindhagen, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren avslår såväl femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 15 som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 114 ja mot 61 nej, vadan kammaren avslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

§ 9.

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.

Härefter förelåg till avgörande andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 16, i anledning av herrarna Bolanders och Lundblads motion, nr 243, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående indragning till statsverket av allmänna åklagare m. fl. tillkommande andelar i böter och beslagtagna egendom.

Uti en inom andra kammaren avgiven och till kammarens femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 243, hade herrarna Bolander och Lundblad hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen dels framlägga förslag till sådan förändring av nu gällande författningar, att de andelar i böter och beslagtagna egendom, som för närvarande tillfölla allmän åklagare och beslagare, indroges till statsverket, dels ock taga i övervägande, huruvida icke även de bötesandelar, som enligt vissa författningar tillfölla kommuner m. fl., kunde till statsverket indragas.

Utskottet hemställde,

1) att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, i vad mån nu gällande författningar kunde sålunda ändras, att åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och beslagtagna egendom indroges till kronan, ävensom i vad mån bötes- och beslagsandelar i de fall, där de efter prövning möjligen ansåges böra bibehållas, skulle kunna till beloppet begränsas;

2) samt att motionärernas yrkande, att även kommuners m. fl. bötesandelar måtte indragas till kronan, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Wikström*, *Bengtsson* i Göteborg och *Persson* i Tofta, vilka biträtt utskottets hemställan men beträffande motiveringen gjort ett särskilt uttalande.

Efter uppläsandet av utskottets hemställan yttrade

Herr Wikström: Herr talman! I ifrågasatt ärende ha vi inom utskottet lyckats formulera en kläm, om vilken alla utskottets ledamöter kunnat bliva ense. Men när det gäller motiveringen, som skulle innehålla de grundsatser efter vilka utredningen borde verkställas, ha jag och ett par kamrater icke kunnat vara med, utan avgivit en reservation. Vi anse nämligen, att denna utredning bör gå ut därpå, att i huvudsak och överallt, utom möjligen i enstaka undantagsfall, bör varje bestämmelse om dessa bötesandelar och beslagsandelar till åklagare och beslagare utgå ur författningarna. Såsom löneförmån är, därom tänker jag alla äro eniga, systemet fullständigt ohållbart. Den ene åklagaren blir i tillfälle att göra mycket stora inkomster, ibland, såsom vi känna till, hundratals tusen kronor, under det att andra bli fullständigt utan, åtminstone praktiskt taget. Den enda bärande anledningen till att dessa bötes- och beslagsandelar skulle finnas kvar uppges vara den, att de avse att sporra åklagaren att fullgöra sin skyldighet. Jag vill säga för min del i förbigående, att jag tycker, att man verkligen ställer domar- och åklagarkårerna på alldeles för olika nivå. När det gäller domarkåren, så gör man gällande, att »Cæsars hustru icke ens får misstänkas»; det får icke ens ifrågasättas, att den sociala miljön eller något som helst annat än fullt objektiva skäl kan inverka vid domarnas handlingar och domslut. Men när det gäller åklagarkåren, då påstår man helt krasst, att för att man skall kunna vänta, att åklagarna skola fullgöra sina skyldigheter, så måste de lockas med dessa extra inkomster. I annat fall underlåta de helt enkelt att fullgöra sin skyldighet. Det är sant, att dessa två kårer icke stå i samma ställning, men det förefaller mig i alla fall, att den skillnad man här gör, olikheten i de krav, man här ställer, är alldeles för stor. I stort sett tror jag icke att det behövs någon extra stimulans för att åklagarna skola fullgöra sina skyldig-

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

heter, och där så är, att det förekommer, att dessa bestämmelser verkligen locka en åklagare att ingripa, så vore det i många fall. Jag tror jag, lyckligare, att han låte bli att åtala. Jag tänker, att litet var liksom jag nog erinrar sig många, många fall, där en ung extra länsman eller någon annan åklagare hugger ned på vissa, oftast obetydliga lagöverträdelser eller brott mot den ena eller andra författningen, där allt skulle vara vunnet med att han helt enkelt sade ifrån, att detta är olovligt, detta är olagligt. Då skulle rättelse ske utan vidare. Men just dessa bötesandelar locka honom att i stället anställa åtal. Jag tror också, att litet var skall ha på känn, att respekten för lagen liksom för lagens väktare icke växer på detta sätt.

Man säger — och det har sagts inom utskottet — att det betyder ingenting, vad allmänheten säger om åklagarna, vad allmänheten tycker och tänker; huvudsaken är, att lagen tillämpas och efterlevs. Jag för min del anser däremot, att det är en utomordentligt viktig faktor, vad allmänheten tänker i fråga om vad som utgör motiven för lagtillämpningen. Det är särskilt en erfarenhet, som, när jag varit med om att handlägga denna fråga, stått livligt för mitt minne och sinne och starkt påverkat den ståndpunkt jag intagit. När den s. k. Norrbottenslagen, skogslagen, för 35 å 40 år sedan infördes i Västerbotten, så innebar den ett mycket starkt ingrepp i skogsägarnas äganderätt och fria förfoganderätt, som de av ålder varit vana vid. Det väckte också i stora och vida kretsar starkt missnöje, men i stort sett böjde man sig och vande sig och fann sig i de nya förhållandena, därför att man hade en känsla av att lagen i alla fall kommit till för det allmännas väl och även i denna befolknings eget intresse. Men det fanns ett sorgligt undantag. Det fanns i ett revir en jägmästare, som naturligtvis — jag vill alls icke säga någonting annat — fullgjorde lagens bokstav till punkt och pricka, men han tillämpade i alla fall lagen på ett sådant sätt, att det blev en stark och allmän uppfattning, att denna lag icke i någon mån tjänade skogsvården. Den uppfattningen utbreddes sig, att det icke var det allmänna bästa och skogsvården som voro anledning till eller utgjorde grunden för de åtal som anställdes och de ingrepp man fick underkasta sig, utan man fick den uppfattningen, att det var *inkomsterna för jägmästaren* som voro det avgörande. Inom detta revir växte upp en sådan förbittring mot hela lagen och allt som därmed hade sammanhang, att följderna därav räcka än i dag. Man ökade bevakningskåren undan för undan för att tvinga till laglydnad, och det uppstod formligt krig mellan åklagarmakten och allmänheten. Ja, det gick så långt att man t. o. m. sköt på dessa kronojägare, som ställdes ut för bevakning vid småsågarna. Man skall mycket lätt i domänstyrelsens årsberättelser för de gångna åren kunna se, vilket revir detta är, därför att proportionen i fråga om brottens antal sticker av på ett alldeles särskilt sätt. Jag vill säga, att det kommer att taga en generation, innan det blir på samma sätt beträffande

denna lag inom detta revir som i reviren runt omkring. Och detta är icke därför, att folket där är mindre laglydigt än annorstädes — jag skulle nästan vilja säga tvärtom — utan det är därför, att dess *rättskänsla* reagerade mot något som man ansåg vara vranget, oriktigt och orättvist. Det är visst icke riktigt, utan det är lätt-sinnigt helt enkelt att komma och göra gällande, att vad allmänheten har för uppfattning, vad allmänheten säger och tänker beträffande motiven för lagarna och dess tillämpning betyder ingenting. Ordna det så, att allmänheten får en känsla av att lagarna kommit till för folkets och allmänhetens eget väl, ordna det vidare så, att åklagarkåren står fri från varje misstanke att vara ute i egna ärenden och tillgodose egna intressen, när den går ut för att tillse lagarnas efterlevnad, och jag vågar försäkra, att vårt folk skall visa sig vara ett laglydigt och lojalt folk. Men får det den uppfattningen, att det ej är rent bröd i påsen, att det är egen-nyttiga motiv, som ligga bakom, att lagen icke tjänar ett allmänt ändamål utan t. ex. en viss ämbetsmannaklass enskilda intressen, då kommer varken ökad polisstyrka eller något annat att kunna skapa laglydnad och lojalitet. Min uppfattning är den, att hela detta system med bötes- och åklagarandelar för åklagare och beslagtagare bör bort. Det är något osunt och oriktigt.

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

Vi reserverar ha ansett, att, för den händelse en utredning här kommer till stånd, är det av vikt, att riksdagens beslut, som kommer att innehålla de direktiv, efter vilka utredningen skulle ske, verkligen ligger på en annan bog än som blir fallet enligt utskottets förslag. Därför ha vi formulerat vår reservation här. Genom ett missöde har den kommit att gå till trycket efter uppsatt koncept utan att ha undergått den formella avslipningen, men den innehåller i alla fall i huvudsak, vad vi velat; och jag ber att få hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan med godkännande av den motivering, som innefattas i den av mig m. fl. afgivna reservationen.

Herr vice talmannen, som under herr Wikströms anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr Bolander, som yttrade: Herr talman! Jag har länge gått och väntat på, att utskottet skulle komma fram med något utlåtande i anledning av den av herr Lundblad och mig väckta motionen. Innan jag fick del av utskottets utlåtande, var jag tämligen övertygad om, att utskottet skulle avstyrka motionen, och detta av två skäl. Dels har utskottets ärade ordförande vid ett föregående tillfälle här i kammaren förklarat, att nästan alla motioner, som komma under detta utskotts behandling, kunna betraktas som avskrap eller palettskrap, och att det därför bör vara utskottet angeläget att avstyrka alla motioner, och dels har som bekant

Ang. allmänna äklagares m. fl. bötesandelar m. m. (Forts.) samma utskott under förra riksdagen avstyrkt en tämligen likartad motion.

Utlåtandet har därför också blivit tämligen egendomligt. Det ser nästan ut, som om utskottet antingen velat avstyrka motionen, men av någon för mig okänd anledning ej ansett sig kunna göra det, eller också velat hemställa om bifall till densamma, men ansett sig vara så bundet av förra årets utlåtande i ett liknande ärende, att det ej nu kunnat finna sig i att öppet erkänna sin goda vilja denna gång. Utskottet har emellertid gjort allvarliga försök till självövertvinnelse, men denna självövertvinnelse har medfört, att utlåtandet blivit ett sådant missfoster, att motiveringen står — det kan man säga — i fullständig strid med själva klämman, ty i huvudsak har utskottet hemställt om bifall till motionen.

Det är många, som framhållit, att bötesandelar, som tillfalla åklagare, och andelar i förbrutet gods, som tillfalla vederbörande beslagtagare, äro att betrakta som ett slags sportler. Jag vill emellertid framhålla, att bötesandelar i detta fall intaga en undantagsställning. Sportler ha ju, särskilt vad beträffar expeditionslösen, ett dubbelt syfte, dels att förekomma, att allmänheten i onödan besväras ämbets- och tjänstemän, och dels att verka i löne-reglerande syfte, så att den ämbets- eller tjänsteman, som har att utfärda många expeditioner och sålunda mera arbete, skall få mera betalt än den, som har mindre att göra i tjänsten. Nu är det emellertid så, att, vad bötesandelarna beträffar, föreligger icke något av dessa skäl, ty ingen torde kunna påstå, att folk avhåller sig från att begå lagöverträdelser, därför att åklagaren händelsevis erhåller andel i böterna, lika litet som man kan påstå, att någon begår ett brott i huvudsakligt syfte att därigenom bereda åklagaren ökat arbete och besvär.

Vad beträffar bötesandelarnas karaktär av löneförmån, vill jag framhålla, att de verka ytterst ojämnt. Som typiskt exempel härpå må anföras den från förra året bekanta England-affären, där en grosshandlare i Stockholm och hans medhjälpare blevo ådömda böter och förpliktade att utgiva värdet av en majslast med omkring en halv miljon. Enligt gällande lag skulle åklagaren därav erhålla $\frac{2}{3}$ eller över 300,000 kronor. Detta kan ej vara riktigt, då man vet, att sådana åtal, som medföra ganska avsevärda bötesandelar, mången gång ej äro förenade med något svårare arbete, under det att de åtal, som jag anser viktigast, nämligen de, som gälla svåra brott mot den allmänna strafflagen, mången gång kunna medföra ett oerhört arbete, oerhörda faror och svårigheter. Jag behöver endast hänvisa till sådana brott som Östervålamordet, Hammarbymordet, Uvbergsmordet och Östmarksmordet. Det är för alla bekant, att i dessa fall har åklagaren nedlagt ett arbete, som varit förenat med oerhörda faror och besvärligheter av alla slag, utan att han därför fått annan ersättning än den resekostnadsersättning, vartill han kan ha varit berättigad, en ersättning, som i de flesta fall helt säkert icke uppgår till hans kontanta utgifter för vivre m. m.

Jag är av den uppfattningen, att, när det gäller en ämbets- eller tjänsteman, bör uteslutande plikten vara det avgörande för, huruvida han skall vidtaga en handling eller ej. Nu vill emellertid utskottet, särskilt enligt det förra årets avgivna utlåtandet, som nu är fullständigt intaget i årets yttrande, göra gällande, att det skulle vara nödvändigt, att åklagaren skall ha bötesandelar, för att han skall i varje särskilt fall göra sin plikt. Det skulle vara intressant att veta, vad den juridiska sakkunskapens representant i utskottet skulle säga, om jag skulle våga det påståendet, att borgmästarna i våra städer icke fullgöra sina ämbetsäligganden med det nit och det allvar, som man har rätt att vänta, försävt de ej få särskild ersättning för varje ämbetsåtgärd. Men detta hindrar icke, att borgmästaren Sundberg, som är ledamot av utskottet, varit med om att slunga ett dylikt påstående mot åklagarna, ett påstående, som efter mitt förmenande måste innebära en förolämpning mot kåren. Jag får tillägga, att jag för min del icke ens vill tänka något sådant om borgmästarna i Sveriges städer, icke ens om dem i våra småstäder.

Jag får även tillägga — och det kanske kan vara av vikt att veta — att flertalet åklagare i landet anse, att det är oriktigt, att de erhålla bötesandelar, och helst skulle se, att det bleve en ändring, så att dessa ginge till kronan. Och jag har fått denna uppfattning därav, att jag erhållit meddelanden från en massa åklagare, som uttalat sin belåtenhet med, att jag och herr Lundblad väckt denna motion. Och jag får även säga, att det är orimligt och motbjudande och verkar i högsta grad oegentligt, att den, som har till uppgift att övervaka lagarnas och författningarnas efterlevnad, skall i många fall ha fördel av, att förbrytelserna bli så talrika som möjligt.

Det har av reservanternas i utskottet framhållits, att det för åklagarnas anseende visst ej kan vara bra, att de erhålla andel i böter, och jag vill även nämna det, att den uppfattningen är tämligen allmän bland befolkningen ute i bygderna, att åklagarna ha andel i så gott som alla böter, och sålunda får man ofta höra att personer, som blivit stämde för någon förseelse, resonera på följande sätt: »Den åtalade förseelsen var ju egentligen ingenting att bry sig om, men länsmannen ville naturligtvis komma åt bötesandelen». Att detta är obehagligt för vederbörande åklagare, det måste var och en förstå.

Herr Lundblad och jag väckte denna motion med tanke på att därigenom kunna åstadkomma en bättre ställning för åklagarkåren, och vi gjorde det även i syfte att åtminstone i någon mån få till stånd en bättre rättsordning i landet. Jag skulle naturligtvis helst ha sett, att utskottet tillstyrkt bifall till motionen i dess helhet och sålunda även i den andra punkten, vilken avser sådana bötesandelar, som tillfalla kommuner, vägdistrikt m. fl. Visserligen ha reservanternas anfört, att de principiellt icke ha något mot, att kommuner m. fl. erhålla bötesandelar — och jag kan i den delen instämma med reservanternas — men vi ha i motionen

Ang. allmänt
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

framställt detta yrkande därför, att det vore av praktiska skäl lämpligt att även indraga dessa andelar till statsverket. Det är givet, att såväl för domstolar som bötesredogörare skulle det bli enklare, om alla böter ginge in till statsverket. Det anser jag också vara det mest konsekventa och i alla avseenden riktigaste.

Då jag i alla fall icke har förhoppning om att kunna vinna mera, än utskottet hemställt om, ber jag, herr talman, att få instämma i det av herr Wikström framställda yrkandet.

Vidare anförde

Herr Lithander: Herr talman! När man erfar, hur hänsynslöst understundom åtal väckas mot allmänheten, kan man ej neka till, att det finnes mycket fog för ett bifall till den föreliggande motionen.

Det har för några dagar sedan kommit till min kännedom fall från Värmland, som verkligen upprört mig. Sådana fall ha för övrigt ingalunda förekommit endast i Värmland utan även i andra delar av landet. I Värmland ha emellertid ett antal kvarnägare blivit åtalade för förseelser mot förordningen rörande siktning.

Förordningen hade vid tiden för överträdelsen icke varit kungjord i kyrkorna, och den hade icke varit tillgänglig i trycket i Svensk författningssamling. Man har alltså icke kunnat följa författningen. Ehuru så var förhållandet, har man i alla fall åtalat dessa personer, och de ha blivit dömda i de fall, som jag nu särskilt fått veta, till över 13.000 kronors böter. Jag har vänt mig till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet för att få veta, vilken väg som kunde finnas för att få rättelse. Genom hans förmedling har jag fått avskrifter av högsta domstolens utslag i tvenne liknande fall, där böter å 300 kronor reducerats till 50 kronor. Den väg som dessa förorättade ha att gå är alltså att ansöka hos Kungl. Maj:t om befrielse. Jag har velat understryka detta när denna fråga nu är före. Jag fick just häromdagen ett meddelande om sakens vidare utveckling. Min sagesman meddelar »att allmänna åklagaren redan börjat utmätning av bötesbeloppen här på orten, detta oaktat de fällda anförde besvär hos Svea hovrätt». Man kan då tänka sig, vilken rättslöshet dessa personer äro utsatta för. I de andra fallen, som jag senast omnämnde, gällde det tvenne familjeförsörjare med många barn. De kunde nätt och jämnt klara sin ekonomi förut, och dessa böter på 300 kronor voro fullständigt ruinerande för dem, och hur orättvist träffa icke så stora belopp som 13.000 kronor! När vi veta, att åklagarandelen är två tredjedelar, och nu få höra, att åklagaren i detta fall icke ens vill vänta att utmäta bötesbeloppen till dess klagotiden är över, så måste man erkänna, att här är någonting galet som behöver ändras. Därför anser jag för min del, att motionens syfte är riktigt. Det är nog så, att allmänna åklagaren bör — och i de flesta fall gör han det naturligtvis också — fullgöra sin anmälningsskyldighet av ren pliktkänsla, och även för honom bör det

med kännedom om förhållandena i vårt land kännas lugnt och angenämt att bli befriad från denna olägenhet, som vidlåder det. att det är en penningpåföljd för att han fullgör sin plikt.

Jag har med dessa ord dels velat peka på den väg, som dessa förorättade ute i bygderna ha att gå, och dels även för min del yrka bifall till det av herr Wikström här framställda yrkandet.

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

Herr Sundberg: Herr talman! En av de ärade motionärerna påstod här, att utskottets utlåtande skulle vara synnerligen ologiskt avfattat. Jag kan icke förstå det. Utskottet vidhåller ju sin förra ståndpunkt därutinnan, att utskottet anser, att principen om bötes- och beslagsandelar är riktig i de flesta fall. Men utskottet medger nu liksom i fjol, att det finns åtskilliga fall, då dessa andelar skulle kunna borttagas, varjämte utskottet tillägger, att även andra missförhållanden på detta område förefinnas, såsom i motionen påpekas. Därför föreslår utskottet en utredning.

Jag skall be att ytterligare få erinra om att bestämmelsen om rätt för åklagare och beslagare att atnjuta andel i böter och beslagtagna egendom är tillkommen i syfte att skärpa uppsikten över författningarnas efterlevnad. De författningar, varom här är fråga, äro av den art i de flesta fall, att deras efterlevande icke kan befrämjas med mindre vederbörande åklagare eller andra tjänstemän verkställa undersökning tid efter annan eller vid särskilda tillfällen hos de personer, som beröras av författningarna, såsom t. ex. handlande, företagare av olika slag, värdshusidkare och dylika. Sådana undersökningar med därpå följande åtal, för den händelse överträdelser upptäckas, äro icke alls behagliga för vederbörande tjänstemän. Rättsuppfattningen på detta område bland allmänheten är mycket oklar, och när man blir utsatt för undersökning eller åtal, så anser man detta såsom trakasserier från vederbörande myndighet i fråga om utövandet av ett yrke eller en näring. Det ligger därför nära till hands att tänka sig, att vederbörande tjänstemän kunna frestas till att försumma sina skyldigheter i fråga om beivran, och det så mycket mer som en sådan försummelse mycket väl kan gå för sig utan någon som helst risk. Det är därför enligt min mening både berättigat och praktiskt, att lagstiftningen på ifrågakvarande område har infört ett sådant väckande moment, som ligger i rätten till andelar i böter och beslagtagna egendom. Detta anser nu motionären vara en förolämpning mot vederbörande tjänstemän. Det kan jag icke se. Den ärade motionären vädjade till mig, om jag såsom sakkunnig i utskottet skulle kunna vidhålla en sådan mening. Jag vill nämna, att jag i ärendet rådgjort med den ärade motionärens förman, justitiekanslern, som för mig bestämt förklarade, att en allt för genomgripande ändring på detta område skulle äventyra författningarnas efterlevnad. I fråga om brott och forseelser mot allmänna strafflagen, som den ärade motionären talade om, så är det en helt annan sak med dessa. Dessa ligga ju i allmänhet klara eller framlagda, och åklagaren *måste* ingripa. I annat fall medför det risk

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

för honom. Nu påstods, att det skulle ligga något särskilt omoraliskt i att åklagaren eller annan tjänsteman låter sig drivas till beivran, därigenom att han vet, att han får andel i böter eller beslag. Jag skulle gå med på detta, om effekten av detta ingripande vore någonting oriktigt eller otillbörligt. Så är ju icke förhållandet. Effekten är lagarnas och författningarnas efterlevnad, beivran av faktiska förseelser. Hela saken blir följaktligen inskränkt till vad jag skulle vilja kalla en tankesynd, och jag tror icke, att en sådan tankesynd kan i nämnvärd mån inverka på vederbörandes moral.

Det låter visserligen vackert, då såväl motionärerna som reservanterna framhålla att man bör göra sin plikt för sakens skull och icke för sin egen fördel. Ja, det låter vackert, men detta är en grundsats, som nog icke alltid har sin tillämpning eller oftast icke har sin tillämpning i det levande livet. På alla områden är den personliga fördelen det drivande momentet. Och med den personliga fördelen menar jag icke bara pengar utan även mycket annat, exempelvis utsikter till framgång å nagon levnadsbana eller i det offentliga livet, popularitet och dylikt. Jag tror icke, att det är lämpligt att söka avföra dylika väckande moment. Det skulle säkert icke vara nyttigt. Och den som påstår, att han är helt fri från sådana inflytelser, skulle jag vilja påstå i viss mån gör sig skyldig till fariseism. Här påstods också, att åklagarnas anseende skulle vara mycket bättre, om denna rätt icke funnes. Jag kan icke förstå, att det kan finnas något berättigat i att man fäster sig vid vad bötfällda personer eller en okritisk allmänhet har att säga på en tjänstemans bak. För övrigt, vanföreställningar och misstyndningar är en alltför vanlig sak på alla områden, icke minst gent emot tjänstemännen. Men detta är något som icke kan bortarbetas på det sätt motionärerna anfört, utan där får man nog lita till verkningarna av en god folkuppföstran.

Herr talman, på grund av vad jag nu anfört tillåter jag mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Bengtsson i Göteborg: Herr vice talman! Denna avlöningsform, när det gäller en statens tjänsteman, är synnerligen olämplig, och dessa inkomster här ifrågasättas fördelas så ofantligt olika. Jag tillhör ett verk, nämligen tullverket, där en del tjänstemän hava sportler mycket i stor utsträckning. Det är t. o. m. intaget i författningarna att dessa tjänstemän få träffa överenskommelse med trafikanterna, vilket synes vara enligt min uppfattning synnerligen olämpligt; att tjänstemännen komma att stå i beroende till den trafikerande allmänheten faller av sig självt. Och dessa sportler fördelas som sagt så ofantligt olika. Det har under den nuvarande kristiden inträffat, att tjänstemän i tullverket med mycket anspråklös avlöning, t. ex. 3,000 å 4,000 kronors årlig inkomst, tjänat ända upp till två och tre gånger sin avlöning i extra inkomster. Det är helt naturligt, jag vågar påstå det, att detta skall verka skadligt. För att nu övergå till det olämpliga

i ett sådant system beträffande åklagarna, så får jag säga, att jag tror, att det verkar lika skadligt på dessa tjänstemän. Vidare vill jag fråga: är det verkligen dessa allmänna åklagare, som upptäcka lagöverträdelserna? Nej det är det icke. När det gäller lagöverträdelser i fråga om tullförfattningar, så är det i allmänhet tulltjänstemän. När det gäller lagöverträdelser av hälsovårdsstadgan, så blir det också i allmänhet vederbörande hälsovårdstillsyningsmän. När det gäller överträdelser av sjölagen, så blir det i första hand sjömanshuset och tullmyndigheterna, som ange dessa lagöverträdelser. Och när det gäller överträdelser av maltdrycksförordningen m. m., är det oftast polispersonalen, som anger dessa överträdelser till allmänna åklagaren. Men det är allmänna åklagaren, som skall ha bötesandelarna. Det föreskrives visserligen, att där särskild angivare finnes, skola åklagaren och angivaren dela kalaset. Men det är naturligtvis oriktigt i alla fall och synnerligen olämpligt. Jag anser, att man klart och tydligt bör säga ifrån, att tjänstemän åtminstone av denna art böra absolut avstå från sportler, som kunna inverka menligt på deras tjänsteutövning.

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

Jag ber således, herr vice talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Det är väl sällan man får bevittna, att en tjänsteman väcker en motion därom att hans inkomster skola i någon mån minskas. Ty det är klart, att om detta förslag bifalles, så komma väl inkomsterna för vederbörande åklagare att något minskas. Det är sällan man får se, att en motionär, som är allmän åklagare, ställer sig i spetsen för en sådan motion som denna. Men då nu så är förhållandet, håller jag motionären räkning därför, alldenstund jag är av samma uppfattning som han, att hans förslag bör, såvitt ske kan, bifallas. Jag stöder denna min uppfattning därpå, att inom riksdagen ha för åtskilliga år sedan denna uppfattning gjort sig gällande i ganska många fall.

Det går tillbaka så långt, att de flesta av kammarens ledamöter väl icke innehade sina platser som riksdagsmän då. Det var år 1887, då lagutskottet som vanligt hade ganska många och vittomfattande lagförslag att behandla. De allra flesta slutade ju med det, att om icke lagarna efterlevdes, så skulle åtskilliga bötesbelopp utkrävas, och åklagaren skulle då få som vanligt $\frac{2}{3}$ eller viss del av böterna. Emellertid sutto då i lagutskottet åtskilliga lantmän, och de hade den uppfattningen, att åklagaren borde icke ha någon andel i de böter, som voro stipulerade i de lagar som behandlades. Dåvarande ordföranden i lagutskottet — jag nämner icke hans namn — var åtminstone icke känd för att onödigtvis vara med om reformer; det lär man väl ha kännedom om. Men trots detta ansåg han i alla fall, att det var så talande skäl för att här gå denna av lantmännen eller de gamla nämndemännen uttalade önskan till mötes, att han själv gick med på en

Ang. allmänna sådana reform i de då förevarande lagarna. När således denne man, äklagares m. fl. en hövding i ett län, kunde ha den uppfattningen, så är det naturligt, att man icke kan frukta för att det är någon omogen reform. bötesandelar m. m.

(Forts.)

När detta första steg togs, så skrev han om den lag, som då var före: »I 24 § stadgas, att böter, som ådömas enligt denna lag, skola fördelas lika mellan kronan och åklagaren. Den uppmuntran till tjänsten i beivrande av de i denna förordning omförmälda förseelser, som väl härmed är avsedd, tror utskottet icke vara erforderlig eller lämplig och har därför föreslagit, att dessa böter likasom sådana, vilka ådömas enligt förordningen om patent (1884 § 22) och enligt lagen om skydd för varumärken m. fl., skola tillfalla kronan ensam.

Kammaren godkände detta efter åtskillig debatt, och sedan följdes i ganska många år denna åsikt i många, många lagar, som utfärdades därefter. Kungl. Maj:t föreslog några år därefter i sina propositioner, att böterna skulle fördelas mellan åklagaren och kronan, men alltid segrade andra kammarens mening, så att det i riksdagen omlades på det sättet, att böterna skulle tillfalla kronan ensam.

Jag kan särskilt nämna en sådan lag som lagen angående skydd mot yrkesfara. Även där föreslog Kungl. Maj:t, att böterna skulle fördelas mellan åklagaren och kronan, men då yttrade utskottet, vilket också godkändes av riksdagen: »Böter, som ådömas enligt denna lag, böra efter utskottets tanke tillfalla kronan ensam, på sätt som ock blivit iakttaget i de flesta nyare författningar, vilka innehålla bestämmelser om böter». Så blev det också.

Det fortsattes sedan på det sättet, att Kungl. Maj:t en och annan gång icke brydde sig om att driva denna princip om fördelning av böterna i de förslag som framlades, men så kom detta in i alla fall undan för undan, så att nu ser man ju, vart man kommit. På den tiden voro ju böterna icke så höga, som de äro i senare lagar och författningar. Ätminstone i dem, som Kungl. Maj:t ensam utfärdat, äro de ju satta mycket högt, ja, ända upp till 10,000 kronor. Och då är det naturligt, att detta är så att säga en lockelse för åklagaren att kanske vara alltför ivrig i sin åklagartjänst. När nu även motionären, som själv är åklagare, anser, att man gör sin plikt utan att ha dessa sportler, så tyckes det mig, att kammaren borde godkänna åtminstone vad utskottet här tillstyrkt.

Jag skall bara taga ett exempel. Som vi alla veta, utfärdade Kungl. Maj:t den 19 november 1916 en förordning angående framställning av vetemjöl och rågmjöl m. m., och den skulle träda i kraft den 23 november 1916, således 4 dagar efter sedan den utfärdats. Där stadgas: »Bryter någon mot bestämmelserna i denna förordning, straffas med böter svarande mot minst två, högst fyra gånger värdet av den framställda eller saluhållna varan». Och där är det också fördelat så, att av böter som ådömas skola $\frac{1}{3}$ tillfalla kronan och $\frac{2}{3}$ åklagaren. Tidningarna ha ju berättat om flerfaldiga anmälningar i detta fall om åtal, där böterna blivit

ofantligt stora, och åklagaren har fått $\frac{2}{3}$ av detta; men det har t. o. m. varit så, att den som brutit häremot icke känt till denna hastiga tillämpning av bestämmelsen. Men i alla fall ha de blivit dömda, och åklagaren har som sagt fått en ovanligt stor betalning, för att han skött sin tjänst.

*Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)*

Mig förefaller det, att man borde ha kunnat tillstyrka motionens förslag. Men när nu utskottet fått en annan kläm, som är litet mildare, så skall jag ingenting ha emot att kammaren godkänner den. Men skulle den godkännas på sådana motiv, som herr Sundberg här anförde — ty hans motivering var ju egentligen en motivering för avslag både på motionen och utskottets hemställan — då är det icke det ringaste värde med detta.

Jag tror också, att det är en mycket lämplig tid att nu reglera dessa förhållanden. Inom några dagar har man att här i kammaren behandla landsstatens lönestater, och jag tager för givet, att lönerna blivit satta bra för dessa åklagare. Då skulle det också vara en lämplig tid att här kraftigt uttala, att dessa andelar i böterna, som förut tillfallit åklagarna, hädanefter borde indragas till kronan. På det sättet skulle icke detta behöva så länge följa med i den nya lönestaten.

Jag har velat yttra detta, emedan jag haft denna åsikt om åklagarnas bötesandelar för åtskilliga år sedan, och jag ber att få yrka bifall till utskottets kläm men med uteslutande av den utav utskottet anförda motiveringen.

Herr Bolander: Herr talman! Jag ber att med anledning av herr Sundbergs yttrande få säga några ord.

Herr Sundberg tycktes fortfarande vidhålla sitt påstående, att de allmänna åklagarna icke skulle fullgöra sina tjänsteåligganden, om de icke hade särskild vinst av varje åtal de anställa. Detta påstående är ju ganska egendomligt, och jag tillåter mig med anledning härav ånyo rikta den frågan till herr Sundberg: vad skulle han yttra eller tänka, om jag påstode, att han icke gör sin plikt endast för sakens skull? Jag vidhåller fortfarande, att han skulle anse ett sådant påstående av mig innebära en synnerligen grov förolämpning.

Herr Sundberg säger vidare, att den omständigheten, att åklagarna åtnjuta andelar i böter, visst icke på något sätt kan inverka menligt på deras anseende. Då skall jag också be att med anledning av detta få framställa en fråga till herr Sundberg: huru tror han, att det skulle gå med hans anseende som domare, om han måste sitta och ådöma personer böter, kanske flera tusen kronor, och allmänheten visste, att han av dessa ägde att bekomma den största delen? Det är ju givet, att allmänheten eller de, som bli åtalade och dömda, icke skulle få något förtroende för sådana domare, utan säga, att här är det egennyttan, som sticker fram. Och jag tror, att herr Sundberg skulle anse detta vara för honom synnerligen obehagligt.

Herr Sundberg tillägger vidare det, att de flesta brott, som

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

lyda under strafflagen, äro klart framlagda på förhand, och åklagaren har då endast att åtala. Jag förvänar mig öfver, att en juridiskt bildad man kan påstå något sådant. Herr Sundberg måste väl veta lika väl som alla andra, att det i avseende å dessa brott många gånger är svårt att utreda, först vem den brottslige är samt vidare om öfver huvud taget något brott föreligger.

Herr Sundberg säger vidare, att för att en hel del förseelser, som äro begångna mot vissa förordningar, skola bli beivrade, så måste åklagaren göra resor i bygderna och inspektera. Jag vill i det avseendet framhålla ett exempel. Åklagaren har även att öva tillsyn öfver vägarna, och ibland får han även göra resor för att tillse, i vilket skick de äro. Väghallaren kan visserligen bli ådömd böter, men därav får åklagaren ingenting, utan det tillfaller helt och hållet vederbörande väggassa. Om det vore konsekvens i lagstiftningen, så skulle här samma skäl föreligga, för att åklagaren även i detta fall skulle ha andel i böterna. Men så är det icke. Och jag anser, att man bör handla konsekvent även i detta fall.

Jag vill tillägga, att det finns intet som helst skäl för att vidhålla detta orimliga och högst inkonsekventa system, som för närvarande tillämpas.

Det har framhållits av många, att man bör ordna det så, att vi få ett bättre åklagarväsende, än det vi för närvarande ha. Och herrarna torde minnas, att herr Lindhagen vid innevarande års riksdag motionerat om, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utan avvaktan på en rättgångsreform taga i öfvervägande på vad sätt rättsordningen må i sitt åklagarväsende kunna ingjuta en human anda genom fastställande av vissa åklagarregler och åklagarnas utbildning i övrigt i erfarenhet, social insikt och medkänsla. Men hur skall detta kunna vara möjligt, så länge man tillämpar ett avlöningssystem — jag kan kalla det så — som vi för närvarande ha?

Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt förra yrkande.

Herr Sundberg: Herr talman! Det synes, som om den siste ärade talaren uppfattat mitt yttrande till viss del sålunda, att jag skulle anse, att icke åklagarna göra sin plikt, om de icke få andelar i böter eller beslagtagna egendom, när det gäller sådana åtal. Så var icke min mening, utan jag menar, att åklagare icke äro annorlunda än andra människor. Åklagaren kan slumra till litet ibland, och det kan då behövas en väckelse. Det är just för sådana fall, som dessa bestämmelser tillkommit. Och jag förstår fortfarande icke, huru den ärade motionären kan finna, att min ställning i denna sak utgör något slags förolämpning mot åklagarkåren. Jag kan icke förstå en sådan finkänslighet; jag skulle för övrigt icke vilja kalla det för finkänslighet utan med ett helt annat namn.

I fråga om denna lagstiftnings inverkan på vederbörande åkla-

gares anseende har den ärade motionären uppdragit en mycket egendomlig parallell mellan en domare och en åklagare. En domare skall ju vara opartisk, han skall döma efter vad i saken förekommer och taga hänsyn till alla omständigheter. En åklagare däremot är part och skall söka få fast de skyldiga. Det är helt olika ställningar som dessa båda ha, och de kunna icke jämföras med varandra.

*Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Porta.)*

Jag vill icke förlänga debatten vidare, utan ber endast att få vidhålla mitt yrkande.

Herr von Sneidern: Herr talman! Jag nödgas begära ordet för att understryka nödvändigheten för kammaren att verkligen taga den motivering till klämman, som har föreslagits av reservanterna. Jag gör detta i anledning av det uttalande, som utskottets representant herr Sundberg hade nyss. Ty om redan utskottsmajoritetens utlåtande stått i strid med klämman, så står detta herr Sundbergs uttalande i ännu skarpare strid med den kläm, som han själv förordat till antagande. Jag har antecknat, att herr Sundberg yttrade, att åklagarens bötesandelar äro riktiga i de flesta fall. Men vad är det klämman säger? Jo, den begär en utredning, i vad mån åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och beslagtager egendom skulle kunna indragas till kronan, ävensom i vad mån bötes- och beslagsandelar i de fall, där de efter prövning möjligen anses böra bibehållas, må kunna till beloppet begränsas. Enligt klämman är det således tänkt, att i ett ringa antal fall skulle dessa bötesandelar kunna få bibehållas, men även att i dessa fall skall man se till, huruvida de icke kunna inskränkas.

Därför tror jag, det är nödvändigt, att vi få en annan motivering än den som bestått av utskottsmajoriteten och den som av herr Sundberg framförts i hans anförande. Och den motiveringen ha vi i den reservation, till vilken herr Wikström har hemställt om bifall.

Vidare vill jag påpeka, att man icke så får förbise, vad allmänheten tänker i denna sak. Herr Sundberg hade några ord om att man icke skall fästa någon vikt vid vad en okritisk allmänhet eller en bötesfälld person tycker. Jag tror dock, att detta är att sätta sig något för mycket på sina höga hästar, ty om en person råkat bli bötesfälld på grund av en förseelse mot någon förordning, som det här gäller, så blir han väl icke därför en alldeles omdömeslös person. Det är nog så, att allmänheten ofta uppfattar tillämpningen av dessa förordningar förorsakad av åklagarens intresse för bötesandelar. Jag vill icke säga, att detta är rätt, men det är faktiskt så, och jag tror, att genom att få bort bestämmelserna om bötesandelar så har man drivit utvecklingen i rätt riktning.

Såsom herr Carl Persson påpekat, går man i den allmänna lagstiftningen en annan väg, och det är huvudsakligen i de författningar, som Kungl. Maj:t själv utfärdar, som dessa bötesandelar

Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.
(Forts.)

återfinnas. Detta har särskilt intresse, därför att det framträder i den massa förordningar, som utkommit på sista tiden. Herr Carl Persson har omnämnt förordningen om siktningförbud. Den skulle tillämpas fyra dagar efter sedan den var utfärdad. Men det var ju icke möjligt för folket på landsbygden att i tillräcklig tid få reda på detta förhållande. Det är ju klart, att en sådan förordning mycket snart måste tillämpas särskilt beträffande de stora kvarnarna. Men alla dessa småkvarnar borta i obygderna kunde ju icke få reda på förhållandet. Författningssamlingen spriddes så långsamt, att jag känner fall, då förordningen kom länsmännen till handa fjorton dagar efter dess ikraftträdande. Nyhetsförmedlarna i dessa trakter äro i främsta rummet halvveckotidningarna, och de kunna icke bringa så snabba underrättelser.

Resultatet blev, att en massa åtal anställdes på grund av denna förordning, som allmänheten i stort sett var fullkomligt okunnig om, och en massa personer bötfälldes. Deras klander kom då helt naturligt att rikta sig emot åklagarna, fastän dessa endast fullgjorde sin plikt. Jag känner fall, då reaktionen häremot blev så kraftig, att domaren överröstades av nämnden. Dessa domar komma nog icke att stå sig i högre rätt, men jag hoppas, att Kungl. Maj:ts nåd skall komma att tillämpas i detta fall. Om någon av regeringens medlemmar hade varit här närvarande, skulle jag tillåtit mig att till dem rikta en vädjan att dels tillse, att när sådana författningar komma fram, verkligen någonting göres för att de snabbt skola bringas till allmänhetens kännedom på landsbygden, och dels att vid dessa författningars utfärdande inskränka bötesandelarna.

Som förhållandena nu ligga, skall jag sluta med att yrka bifall till det av herr Wikström framställda yrkandet.

I detta yttrande, under vilket herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna, instämde herrar *Osberg*, *Rydén* i Klosterbergane, *Larsson* i Kroken, *Johanson* i Gäre och *Bogren*.

Herr Zetterstrand: Herr talman! I denna fråga har jag i huvudsak samma uppfattning som reservanterna, och jag kommer därför att rösta för reservationen. Men en sak anser jag mig böra påpeka. Det har hänt ett par gånger, att jag fått handlägga åklagarmål i ekonomiska frågor, där åklagaren haft mycket stora fog för åtalet, men där åtalet icke kunnat i trots därav bifallas: I dessa fall har åklagaren haft ganska stora utgifter, och dem har han efter nuvarande lag fått stå för själv. Jag anser emellertid, att om man tager bort åklagarens andelar i böter och beslagtagna egendom, så bör statsverket i dylika fall, då åklagaren haft skäl för åtalet, ersätta hans utgifter. Jag tror, att den åtgärden bör beaktas, om man tager det steg, som här föreslås.

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman! Jag kan icke underlåta att relatera ett sakförhållande, som i min omedelbara hemtrakt inträffade i somras och som enligt min mening ådaga-

lägger behövligheten av, att kammaren nu ansluter sig till den tanke, som är uttryckt i motionärens hemställan. Jag hade givetvis helst önskat, att utskottet hade tillstyrkt bifall till motionen i den form den föreligger.

*Ang. allmänna
åklagares m. fl.
bötesandelar
m. m.*

(Forts.)

Det var nämligen så, att det utkom en kungl. förordning i följd somras om kreatursräkning. Då fanns det i en grannsocken en hel del egnahemsbyggare, som icke ägde några kreatur, och en stor del av dem ägde icke ens så mycket som en huskatt. De tänkte som så, att icke skola vi behöva avgiva någon deklaration om kreatursräkning, när vi inga djur ha. Men när hösten kom, så fingo ett antal av ungefär 300 stycken stämning till vederbörande häradsrätt och stända ansvar, därför att de uraktlåtligt deklarerade beträffande sina djur. De gjorde invändningar häremot och sade, att de inga husdjur hade. Ja, sade allmänna åklagaren, det är kanske riktigt, men alla som bygga och bo i landets kommuner äro skyldiga att avgiva deklaration, och ni har icke avgivit någon deklaration; ergo skola ni böta här, såsom författningen stadgar. Litet var funno vi givetvis, att den tillämpningen av författningen var något hård, och från mycket högt håll sades också till vederbörande åklagaren, att han borde söka tillämpa en sådan här författning med förstånd. Men vederbörande åklagare svarade, att han tyckte, att det är mycket bättre, om de, som skriva författningarna, skriva dem så pass förståndigt, att när allmänna åklagarna skola tillämpa dem, det tydligt och klart framgår, vad de ha att efterleva. Ty om de icke tillämpa författningarna så, som de äro skyldiga att göra, så göra de sig skyldiga till författningsstridigt förfarande, och det vilja de icke utsätta sig för.

Det är alldeles uppenbart, att i sådana fall, då åklagaren har ekonomiskt intresse förbundet med att han väcker åtal, så kommer utan tvivel den stora allmänheten att fatta saken så, att det är endast kitslighet från åklagarens sida, under det att det från hans sida kan vara så att han känner det som sin oavvisliga plikt och skyldighet att fullgöra, vad författningarna ålägga honom såsom ämbetsman.

Således icke minst ur den synpunkten, att åklagaren icke kommer i en ofördelaktig ställning, är det, som jag tillåter mig instämma i det yrkande, som redan är framställt från motionärens sida.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till det av herr Wikström under överläggningen gjorda yrkandet samt 3:o) bifall till det yrkande, som framställdes av herr Persson i Stallerhult; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den under 2:o) upptagna propositionen.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 10.

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 17, i anledning av herr Tengdahls motion, nr 262, om partiell omläggning av riksdagstryckets registrering.

Uti en inom andra kammaren avgiven och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 262, hade herr *Tengdahl* hemställt, 1) att å tryckeriexpeditionens föreståndare måtte uppdragas att med hjälp av tillgängliga arbetskrafter under riksdagens lopp årligen utarbeta en översikt av riksdagsärendenas handläggning enligt planen för den år 1916 av *E. Risling* och *J. P. Velander* utarbetade, samt att för det härmed förenade extra arbetet dels under riksdagstiden, dels särskilt efter densamma måtte utbetalas en gratifikation av 1,000 kronor under villkor att arbetet föreläge färdigt senast 6 veckor efter riksdagens åtskiljande, vilken tidpunkt i tvivelaktiga fall skulle bestämmas av herrar kanslideputerade, samt att redovisning för gratifikationens fördelning avlämnades till riksgäldskontoret; 2) att den del av det hittillsvarande registret, som utgjordes av det fram på hösten utkommande tabellariska sakregistret, måtte indragas; 3) att herrar kanslideputerade måtte ombesörja att genom lämplig person utarbetades dels ett personregister över årets riksdag i huvudsaklig överensstämmelse med det nuvarande, dels den nu i registret ingående förteckningen över utskottsutlåtanden, utfylld med nummer å i densamma åberopade propositioner och motioner samt med sidosiffror för sådana kammarförhandlingars början och slut, vilka ej inrymdes på en sida i det tryckta protokollet.

Utskottet hemställde, att förevarande motion ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, anförde:

Herr *Tengdahl*: Herr talman, mina herrar! Sakens upprinnelse och realitet synes hava varit denna: Tryckeriexpeditionen har utvecklat sig till ett slags frågobyrå, och för att kunna besvara förfrågningarna, men även för egen del, har denna lagt upp ett register, som befunnits i flera hänseenden bättre än och därför böra kunna ersätta det nuvarande registrets sakavdelning.

Frågan är nu den: skola nu bägge dessa alltjämt utgivas, eller kan det ena indragas? Detta fränsett, huru man skall förfara med det s. k. epokregistren, 10-årsregistren. Skall det nuvarande sakregistret bibehållas, så skall icke det Velanderska registret utgivas, såsom det heter på ett ställe i utskottsutlåtandet, »på riksdagens bekostande men utan dess hörande» — om nämligen detta register är så dåligt, som det påstås vara. Jag återkommer sedermera till den saken.

Om det Velanderska registret säges på ett ställe i utskottets utlåtande, att det är ur ren överskådligkhetssynpunkt och rent typografiskt föga tillfredsställande utfört. Om detta vore sant, så vore det ett ytterligare skäl att icke bekosta detta register vid sidan av det andra. Men jag tror, att det icke är sant. Men om påståendet nu vore sant, så kan man fråga: varför har registret ifråga då fått tryckas år från år? Förklaringen är väl, att de som medgivit detta registers tryckande ha insett dess nytta även med de brister, som till en början ha vidlått detsamma.

Den Velanderska översikten har ett stort antal uppslagsord, erkännes det i utskottets utlåtande på sidan 10. Detta är väl, så vitt jag förstår, en huvudsak och bidragande till att det blir lätt att hitta i registret. På sid. 18 och 19 har utskottet låtit trycka ett provtryck som ju visar en möjlighet till förbättring i det nuvarande registret, och om bara denna lilla förbättring iakttages, så har ju min motion gjort åtminstone någon nytta, om också icke den avsedda, för den händelse utskottets utlåtande bifalles.

En i sanning underbar upplysning lämnar utskottet på sidan 11, där utskottet omtalar, att sättning av registret icke kan påbörjas, förrän hela registret föreligger färdigt. Det är en så mycket underbarare upplysning som utskottets ordförande själv är journalist och väl borde haft rätt mycket att göra med tryckerier. Det strider åtminstone mot min erfarenhet och mina begrepp om ordnat samarbete mellan författare och tryckeri. Massor av ärenden föreligga ju fullt avslutade succesive under riksdagens lopp. På dessa saker kan lämnas manuskript, som sättes »i förråd» fullt färdigt till inbrytning. Däremot kan naturligtvis tryckningen ej börja, förrän det hela är färdigt, föreställer även jag mig. Det är jag också ense med utskottet om.

En förfärligt rolig historia har riksdagsbibliotekarien levererat, när han säger, att en förmildrande omständighet med avseende på registrets försenande är att tiden för utarbetandet infaller under »de mindre livaktiga sommarmånaderna». Som bekant äro sommarmånaderna de mest livaktiga under hela året. Men inte kunna de stackars sommarmånaderna rå för, att en del människor då äro mindre livaktiga, just när de behöfve visa sin livaktighet, eller att det på en del håll börjat utveckla sig till en dogm, att allt arbete skall gå för halv maskin på somrarna.

Riksbibliotekarien Dahlgren framhåller strängt, att den Velanderska översikten på ett lyckligt sätt övervunnit de fel som kunna påvisas hos det nuvarande registret. Vad beträffar lättheten att få upplysningar i riksdagsbiblioteket, när registret ej är färdigt, kan detta ej gälla personer utom Stockholm. Vad beträffar ämbetsverken har jag just i dag av en mycket erfaren ämbetsman fått det intygat, att ämbetsverken »slås om den Velanderska översikten» medan de vänta på det senkommande årsregistret.

Utskottet har haft ett ganska rikligt utredningsmaterial och hade blott behövt gå efter den gamla regeln: pröva allt och be-

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

håll vad gott är! Utskottet påstår visserligen självt, att det ägnat frågan »ett ingående studium», men detta självberöm mot-säges av utlåtandet självt i många stycken. Att de skäl som an-förts i motionen ignorerats eller bagatelliserats, är något som en motionär ej plägar undgå, när utskottet vill avstyrka hans motion. Men åtminstone borde man kunna fordra, att utskottet ej på samma sätt behandlat uttalandena av sådana i denna fråga särskilt sak-kunniga som f. d. riksbibliotekarien Dahlgren och riksdagens kanslideputerade, vilka instämt med honom. I stället har utskottet hållit sig uteslutande till vad riksdagens bibliotekarie haft att anföra eller vad som med hjälp från samma håll kunnat in-hämtas. Det är naturligt — detta sagt utan klander — att detta uttalande skulle bli partiskt, ty det nuvarande årliga registret har i en följd av år utarbetats inom riksdagens bibliotek, visser-ligen ej av bibliotekarien själv, men av hans närmaste medhjäl-pare. Om någonstades i Sverige vana vid ett registers använd-ning och uppskattning av dess förtjänster skulle förefinnas, skulle det väl vara inom riksdagens bibliotek. Men detta borde ej be-hövt göra vederbörande blinda för värdet av vad andra sakkun-niga framhållit, helst intet tvivel kunnat råda om dessa andras opartiskhet.

Rörande kostnadsfrågan påstår utskottet, att motionären »vä-sentligt överdrivit den kostnadsbesparing, som skulle vinnas genom sakregistrets ersättande med 'översikten'. Denna kostnadsbespa-ring har doktor Gödel lyckats reducera från 4,227 kronor till nära 1,800 kronor genom att i beräkningen över nuvarande kostnader utelämnat 1916 års översikt med 2,436 kronor. Härom har riks-bibliotekarien Dahlgren påpekat, att denna post »också bör med-tagas i beräkningen av kostnaderna för riksdagstryckets registre-ring i dess helhet». Men det oaktat synes det utskottet »fullt ådagalagt», att »besparingen skulle belöpa sig till endast 1,791 kronor». I detta sammanhang kan jag icke underlåta att påpeka, att kostnadssynpunkten naturligtvis icke får vara dominerande, om det gäller att skaffa ett lätthanterligt och utmärkt register för riksdagstrycket.

Jag har påpekat det slöseri, som ligger i de stora gluggar, som orsakas av arsregistrets nuvarande uppställning, och de stora kostnader dessa orsaka i ett tabellariskt verk. Insikten härom är till det yttersta utnyttjad i översikten, vadan ock denna på samma utrymme ger ett betydligt rikare material. Det var ock, såsom jag erfarit, ett påpekande härav från tryckeriexpeditionen, som föranledde herrar kanslideputerade att föreskriva person-registrets utbrytning som en del för sig. Nu har emellertid doktor Gödel uppgjort ett förslag till sammanträngning av några kolumner och utvidgning av textkolumnen, och endast denna lilla reform — som, om tryckeriexpeditionen haft med saken att göra, säkerligen skulle varit vidtagen för flera år sedan — skulle ned-bringa kostnaden med 1,056 kronor.

I min motion har jag meddelat en översikt av fyra års kost-

nader. Utskottet omnämner å sidan 6, att redaktörsarvodet från början bestämdes till 1,000 kronor och att sedan »inga andra ändringar vidtagits, än att vid 1913 års riksdag — på framställning av statsrevisorerna och i samband med höjning av redaktörsarvodet — tiden för registrens färdigblivande bestämdes till senast tre månader efter riksdags avslutande». Man får ej veta, om man ej går till bilagorna, att arvodet höjts två gånger, först till 1,500 och sedan till 2,000 kronor. Å sid. 7 angives kostnaden för 1916 års översikt vara 2,436 kronor. Det ser ut, som om utskottet velat sätta dessa två siffror i motsats till varandra, men även om ingen tendentiös avsikt föreligger, så giva de vid genomläsning det intrycket, att det ena är billigt, det andra dyrt, i rak motsats till verkligheten.

*Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)*

I samband med kostnadsfrågan kan jag å min sida ej underlåta att nämna den roll varmed denna spelar in i doktor Hagsmans utlåtande om årsregistrets betydelse för hans sammanfattningsregister. Jag har i min motion gett uttryck för den uppfattningen, att tioårsregistrets utgivare måste gå till källorna för att kunna på ett koncentrerat och tillförlitligt sätt sammanfatta riksdagens beslut i liknande frågor vid olika riksdagar. Nu säger han själv, att sakregistrets uppställning »gjorde i regel forskningar i urkällorna onödiga» samt att utan detta underlag ett tioårsregister skulle kräva dubbel tid och dubbelt redaktörsarvode. Jag minns ej detta arvodes belopp, blott att det var så högt, att jag ej kunnat tro, att det avsett blott ett visserligen ordningskrävande men i huvudsak mekaniskt sammanförande av årsregistrets uppgifter. Om dessa senare vitsordar nu utskottet, att riksdagsbeslutens innebörd angivas i allmänhet genom avskrift av klämmarna. Detta är just vad jag anmärkt såsom en opraktisk omständighet. Men nu framstår som regel, att årsregistret innehåller avskrifter av klämmarna och att epokregistret blott sammanfattar årsregistrens uppgifter. Och för att avskräcka från en annan ordning framhålles, att en sådan skulle leda till fördubbling av redaktörsarvodet för ett blivande epokregister. Emellertid har jag och med mig både riksbibliotekarien Dahlgren och herrar kanslideputerade utgått ifrån en kostnadsbesparing av över 4,200 kronor årligen, d. v. s. för en tioårsperiod över 42,000 kronor.

Nu säger utskottet visserligen, att det man skulle få i stället för det nuvarande vore ej bättre, utan sämre. Den frågan kan ej besvaras av någon annan än den som gör sig mödan att sätta sig in i båda arbetena, och det har påtagligen riksbibliotekaren Dahlgren gjort. De av utskotten valda exemplen för klander synas mig föga talande, men den frågan lämnar jag åsido. Däremot kan jag ej underlåta att prostetera mot utskottets sätt att referera herr Dahlgrens utlåtande. Dennes tankegång är följande: fastän all möjlig vikt bör fästas vid att genomgripande ändringar i registrering icke vidtagas utan viktiga orsaker, kan jag dock efter att ha vägt skäl och motskäl mot varandra ej underlåta att tillstyrka herr Tengdahls motion. Men i utlåtandet heter det: »Först vill

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

då utskottet, i likhet med f. d. riksbibliotekarien Dahlgren i hans bifogade yttrande, betona, att ändringar i registreringen av sådana seriepublikationer som riksdagstrycket böra icke vidtagas utan viktiga orsaker». Men detta är bara en ringa del av herr Dahlgrens utlåtande, som slutar med att yrka bifall till min motion.

Utskottet har emellertid, som jag förut sagt, ej nöjt sig med att brygga för årsregistrets oförändrade fortvaro — icke ens den av doktor Gödel ifrågasatta besparingen har den medtagit i sin kläm, som är blott naket avstyrkande — utan det har t. o. m. yttrat följande: »I sammanhang med kostnadsfrågan vill utskottet framhålla, att det torde få anses vara onödigt belasta riksdagskostnaderna med tryckning av 'översikten' vid sidan av årsregistret». Om detta har jag uttalat mig, att det skulle vara alldeles riktigt, om denna översikt vore så dålig som det påstås, men då så icke är fallet, synes mig detta vara en sparsamhet i den rent barocka stilen. Ett arbete för underlättande av det utomordentligt dyra riksdagstryckets tillgodogörande tidigare och fullständigare än nu; ett arbete, som gjorts utan avlöning av blott intresse för saken; ett arbete, som representerar den i tryckeriexpeditionen samlade erfarenheten om vad som behövs och som efterfrågas; ett arbete, vars huvudledare har mer än 25 års erfarenhet i fråga om både riksdagstryck och dess registrering samt från arbete i kommittéer kännedom om den tidsutdräkt det nuvarande årsregistrets användning vållar; ett arbete, som vitsordats av speciellt sakkunniga och som av enskilda vilka använt detsamma lovordats i superlativa uttryck; ett arbete, för vars publicering man bör vara kanslideputerade varmt tacksam — det vill utskottet ha slopat utan vidare. Jag hoppas, att herrar kanslideputerade ej låna öra åt ett sådant råd — något annat än ett råd är det ju ej, då det ej intagits i klämmen. Men det hade varit önskligt, att dessa eller andra vederbörande gått till botten med frågan och själva framlagt ett förslag, hur både årsregistren och de s. k. epokregistren skola redigeras.

Jag yrkar tills vidare, att riksbibliotekarien Dahlgrens förslag måtte bifallas eller att kammaren sälunda för sin del måtte besluta att det i hittillsvarande årsregister ingående sakregistret måtte indragas, samt

att framdeles för varje riksdag måtte utgivas ett register bestående av följande avdelningar:

ett personregister i huvudsaklig överensstämmelse med det nuvarande;

en av sakhänvisningar i nödig fullständighet åtföljd tabellarisk uppställning av behandlade propositioner, motioner och övriga ärenden, utarbetad i huvudsaklig likhet med den av E. Risling och J. P. Velander utgivna »Översikten» av 1916 års riksdagstryck; och slutligen

en förteckning över utskottsutlåtanden sådan som den, vilken ingår i det nuvarande årsregistret, med iakttagande av de mindre

förändringar som motionären i avseende å denna förteckning före- *Ang. riksdags-*
slagit. *tryckets re-*
gistrering.

(Forts.)

Herr Hildebrand: Herr talman, mina herrar! Denna fråga kan se liten ut, men jag tror, att den är förtjänt av en viss uppmärksamhet här.

När jag fick se, att ett enhälligt utskott avstyrkt herr Tengdahls motion, blev jag verkligen både överraskad och ledsen, ledsen icke alls för motionärens skull, ty jag hoppas, att han skall överleva detta hårda slag, men ledsen för min egen skull och för andra riksdagsmäns skull, som behöva slå i riksdagsregistret. Jag vet icke, om herrarna i allmänhet försökt i någon ärgång taga reda på en viss sak. Det är ibland fullkomligt tröstlöst att söka tänka ut, på vilket uppslagsord man skall slå i årsregistret för att få reda på den sak man söker. Det förefaller mig, att i denna del har riksbibliotekarien Dahlgren i sitt utlåtande kommit med en kritik som är synnerligen riktig och enligt min mening också nedgörande. Han framhåller där, att han icke fullt förstår, varför en mängd ärenden behöva sammanföras under sådana allmänna uppslagsord som armén, folkskoleväsendet, handel och sjöfart, jordbruk, marinen m. fl. Sedan tar han några exempel. Om man i ett band vill söka reda på Järvafältet — angående köp och försäljning av mark därstädes — och man då slår upp »Järvafältet», så hänvisas man till uppslagsordet »armén», och där får man leta igenom sex sidor med olika frågor som röra armén för att kunna få tag på Järvafältet. Om man vill taga reda på utvidgningen av flottans varv i Karlskrona, så finner man på »flottans varv» ingen hänvisning. På »Karlskrona» finner man ej heller någon hänvisning. Under »marinen» får man genomleta 9 sidor för att komma till denna fråga om flottans varv. Om man sedan vill hava tag i frågan om anläggande av torvpulverfabriker, får man gå till »järnvägar, statens», för att taga reda på det där. Sedan är det en del ämnesrubriker, såsom tal, talman, utskott, val o. s. v., som förefalla herr Dahlgren överflödiga. Jag skulle vilja säga såsom min mening, att om man ser på den del av årsregistret, som är ett verkligt sakregister, finner man, att denna del är underhållig. Den måste reformeras, därför att den bereder forskaren ett så oerhört arbete. Man får sitta och fundera långa stunder. Jag vet, att det hänt mig, att jag fått lägga ifrån mig registerboken och gå till den lilla Hedrénka boken för att taga reda på en sak och därifrån gå över till årsregistret. Jag har känt det fullkomligt tröstlöst ibland att söka i årsregistret.

Nu hava riksgäldsfullmäktige, som blivit ombedda att utreda denna fråga, inhämtat utlåtande av en sådan auktoritet på biblioteksområdet och därmed också på katalogiseringsområdet som förre riksbibliotekarien Dahlgren, och det förefaller mig, att hans utlåtande är synnerligen talande. Sedan hava dessutom kanslideputerade, herrar Cavalli, Fahlén, Jakob Pettersson och Zetterstrand, instämt med herr Dahlgren i det slut, vartill han kommit. Då

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

synes det mig, att det avstyrkande utlåtande, som finnes här, väger mycket lätt i vågskålen gentemot det Dahlgrenska och kansli-deputerades utlåtande, särskilt det Dahlgrenska, och jag tror verkligen att det finnes fog för och att det vore synnerligen lämpligt att gå den väg, som riksbibliotekarien Dahlgren här föreslagit, d. v. s. att i nuvarande årsregister sakregistret indrages och att man utarbetar ett personregister i huvudsaklig överensstämmelse med det nuvarande årsregistret, likaså att en förteckning upprättas över utskottens utlåtanden enligt samma grunder som i det nuvarande årsregistret, men att man får sakregistret lagt efter tabellarisk uppställning, åtföljt av fullständiga hänvisningar samt uppgifter om behandlingen av propositioner, motioner och övriga ärenden, i huvudsaklig likhet med herrar Rislings och Velanders översikt. Jag tror, att man verkligen når ett gott resultat på detta sätt, och den invändning, som är gjord, att man icke utan tvång skall ändra ett register och så att säga bryta följd, den invändningen förfaller, när man i likhet med mig håller före, att det nuvarande årsregistret i fråga om dessa uppgifter verkligen är dåligt. Man måste komma till något nytt, och då är det bäst, att man gör det ju förr dess hellre.

Herr talman, jag ber att få göra samma yrkande som det av herr Tengdahl framställda, d. v. s. om bifall till riksbibliotekariens förslag på sidan 24 i utlåtandet, vilket yrkande kan göras, därför att det så nära överensstämmer med det i motionen framställda yrkandet.

Med herr Hildebrand förenade sig herr *Palmstierna*.

Herr Månsson: Herr talman! Det tycks hava blivit så nu, att vi hava ingenting här i detta land, som är ens hälften så högfärdigt som det utskott, som sysslar med dessa saker. Allt som kommer dit är tydligen bara bosch och palettskrap, vad man än har för invändningar, och jag måste säga, att kronan på verket har verkligen satts i detta betänkande. Jag blev betydligt överraskad, när jag fick se behandlingen av en så förtjänstfull uppslagsanordning, som det Velanderska registret verkligen är. Liksom herr Hildebrand har jag många gånger, när jag skulle hava fram upplysningar från 5 à 6 riksdagar för att utarbeta någon översikt över en viss fråga, fått arbeta i sex, sju timmar med att få fram dessa upplysningar ur registret, och när detta arbete var färdigt, har jag icke orkat mera. Det är väl icke meningen, att man skall hava ett register, som är så omöjligt. Man får slå på 20, 30 ställen, innan man hittar det rätta ordet.

Naturligtvis kunna även anmärkningar framställas mot det Velanderska registret, men jag må säga, att för oss, som använda det till dagligt bruk, är detta register det andra så överlägset, att man icke kan göra någon jämförelse. Jag minns för några år sedan, när jag hos en kamrat fick se, att detta register fanns. Han upplyste mig om, att det var egentligen ett register, som icke riksdagmännen

fingo, utan att det låg här tryckt blott för kansliets räkning. Jag tog och reste till Stockholm enkom för detta registers skull, och det kostade över 30 kronor, men jag ansåg det var billigt pris, ty jag sparade arbete på det, jämte det att jag fick bättre översikt av materialet.

*Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)*

Detta register vill man nu avföra ur riksdagens registerbok. Jag menar, att hellre böra vi gå på den vägen att hava båda registren bredvid varandra än att avföra det Velanderska registret ur registerboken. Om herrarna själva försöka att slå upp en sak i detta register, skola herrarna finna ärendets nummer, utskottets tillstyrkande eller avstyrkande, ärendets behandling, på vilken sida det förekommer i första kammarens och andra kammarens protokoll. Man skall vara högst besynnerlig för att föredraga årsregistret framför detta. Naturligtvis kan det Velanderska registret behöva kompletteras, och hur denna komplettering skall ske, bör man kunna utfundera, om de skilda anhängarna av de båda registren slå sina huvud ihop, men att man icke för framtiden bör undvara det Velanderska registret eller ett efter hans system upplagt register, det kan jag försäkra herrarna, ty då få herrarna icke någon ro för motioner, i vilka man kräver ett register efter detta system.

Men även detta årsregister finner jag vara avsevärt bättre än de andra register, jag har här. Om jag ser på stortingets register, finner jag visserligen för varje dag en översikt över vad som behandlats — men det finna vi i våra protokollsutdrag — och i övrigt är det avsevärt sämre. Likaledes, om jag ser på det danska folktingets register och landstingets register, så finner jag, att dessa äro sämre än vårt årsregister. Det är en ofantligt grötig uppställning, och det kräver mycket arbete att få reda på något. Det tyska registret, som jag har här, är däremot ett register, i stil med vilket man skulle komplettera det Velanderska. I det tyska sakregistret kan man se, hur många röster som avgivits för bifall och avslag o. s. v., och i talarregistret kan man se, icke blott såsom i vårt årsregister, på vilken sida man återfinner vederbörande talare utan även vad han talat om, t. ex. löneförhållanden, lantbruk, krigsskatter, kolpriser etc. Därigenom blir registret överskådligt, och om man kunde få dessa upplysningar in i vårt register och komplettera det Velanderska systemet, så att man kan få en hastig överblick över ärendenas öden, skulle mycket vara vunnet.

Jag vädjar verkligen allvarligt till medlemmarna av kammaren att denna gång frågå utskottets hemställan och gå på det yrkande, som avser bifall i viss mån till herr Tengdahls motion.

Herr Löwegren: Detta är naturligtvis en mycket invecklad fråga, och jag försäkrar, att vi i utskottet hava gjort det bästa vi kunna. För att kunna fullt kompetent bedöma en sådan sak bör man emellertid ha mycket lång erfarenhet och sysslat just med att slå i dessa register.

En av de synpunkter, som vi ögonblickligen ansett oss kunna underskriva, är den, som riksbibliotekarien uttalat i början av sitt

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts)

utlåtande, då han framhåller den synnerligen stora vikten av, att en dylik registrering fortlöper efter i stort sett samma system under en längre period, och att man icke plötsligt byter om registrerings-system och inför ett annat, eftersom detta kan vålla högst avsevärda obehag. Skall man därför övergå från ett system till ett annat, bör det vara mycket tungt vägande skäl, som anföras. Då vi sett efter, vad det är för skäl som anförts av den ärade motionären, hava vi icke kunnat finna, att dessa äro av den beskaffenhet, att de uppfylla den fordran, som riksbibliotekarien Dahlgren framställt, och icke heller i hans utlåtande synas oss några dylika skäl hava framkommit. I motionen och delvis i herr Dahlgrens uttalande talas om, att registret är spatiöst uppställt och att det kunde sammanträngas litet mera, så att kostnaderna kunde nedbringas. Så har även framhållits den omständigheten, att man borde fortare få registret färdigt, och dessutom har man klagat litet över uppslagsorden.

Vad frågorna om spatiös uppställning och om kostnaderna beträffar, tror jag, att man bör sätta dem i andra rummet. I första rummet bör man se till att få ett verkligt dugligt register och sedan betala för det vad det kan komma att kosta. Vid en utredning, som vi gjort, hava vi kommit till den uppfattningen, att denna fråga ligger så, att om vi följa motionärens och herr Dahlgrens linje, blir det icke billigare, utan den metod, som hittills har använts, har varit den billigare, eller i varje fall blir den icke dyrare, än om man skulle följa den av motionären föreslagna metoden.

Om man tänker på de andra synpunkterna: skyndsamt med registrets utgivande och frågan om uppslagsord och dylikt, så är det just med tanke på den senare synpunkten klart, att man aldrig med vilket system som helst, kan få ett register, vilket icke blir ganska besvärligt, då det omfattar så stort antal olika ärenden under olika rubriker. Det hittillsvarande registret har emellertid i praktiken i allmänhet visat sig kunna tillfredsställa ganska högt uppdrivna fordringar. Det ställe, där man har mest erfarenhet av, hur det hittillsvarande registret verkat, är riksdagens bibliotek. Det är dit, som folk i allmänhet kommer, som vill hava råd och upplysningar. Det är nog därnere, som man har den största erfarenheten, och därifrån säges från olika håll, att man anser, att en bättre registrering i stort sett, än den, som utarbetats på grundvalen av detta system, torde vara ganska svårt att kunna uppvisa. Om man går till de utländska riksdagstrycken, skall man finna, att dessa äro registrerade på sämre sätt. Utskottet har varit i tillfälle att se på de norska och danska registren och konstaterat, hur svårt det är att taga sig fram i dem.

Då uppställer sig frågan, om den Velanderska översikten skulle befrämja klarhet och lätthet att slå upp. Jag hör verkligen, att här finnas personer, som hålla på att den Velanderska översikten befrämjar dessa omständigheter. Jag tror emellertid, att ingen av oss i utskottet kommit till denna uppfattning, ty även om vi tycka, att det Velanderska registret kan vara nyttigt under den korta tid, då ännu icke årsregistret utkommit, hava vi ansett, att detsamma seder-

mera spelar en liten roll, när årsregistret kommit ut. Där återfin-
ner man allt vida lättare. Det är självklart, att man skall göra det,
då man där icke går efter nummerföljd. Kan man tänka sig ett
system för ett register, som är mer tungt än att gå efter nummerföljd?
Då är väl det gamla systemet, som tillämpas härvidlag, med stora
uppslagsord och med klämmarna insatta betydligt lätthanterligare.
Man kan anmärka, att uppslagsorden icke äro tillräckligt många.
Det kan man bota genom att sätta in flera sådana, men icke är detta
system i sig självt mera tungrott än det, som rör sig blott med
nummerföljd, ty ett sådant system blir det tyngsta av alla.

Så har riksbibliotekarien Dahlgren för att bevisa sin sats bland
annat tagit fasta på »flottans varv i Karlskrona» och »marinen».
Jag vill påpeka, att detta exempel icke håller streck, ty förutom un-
der rubriken »marinen» återfinnes denna sak både på »flottans varv»
och på »Karlskrona», så att just detta exempel är icke riktigt. Däremot
är det rätt, det som han nämnt om »statens järnvägar». Som
exempel på det motsatta systemet hava vi anfört ett enda.

Jag skall läsa upp det: »Den som t. ex. vill undersöka, vilka
ärenden rörande gruvor och gruvlagstiftning som förekommit vid
1916 års riksdag, måste i »översikten» söka på uppslagsorden: 1)
mineralfyndigheter å kronojord, 2) malmfyndigheter, synpunkter
ang., 3) malmfyndigheters undersökning, 4) gruvor, kronans jord-
ägarandelar i, 5) inmutningsrättens inskränkning, 6) utlännings-
förvärvsrätt i Sverige.» Det är väl ändå ett oerhört uppdelande.
Låt oss taga ett annat exempel, nämligen angående »vin och öl». De
fyra olika under denna rubrik införda stycken i årsregistret äro i
den Velanderska översikten uppdelade på detta vis: Först »rusdrycks-
förordning», sedan under rubriken »von Hofsten», vidare »vin och
öl å serveringsställe» och slutligen »brännvin, vin och öl». Det
blir alldeles givet betydligt bättre, om man har vissa uppslagsord,
under vilka sedermera de smärre rubrikerna kunna inordnas. Detta
har också utskottet påpekat i sitt betänkande, liksom att man kan
under de hittillsvarande stora gemensamma uppslagsorden ha smärre
underavdelningar, varigenom allt arbete underlättas och man vinner
det mål, som riksbibliotekarien Dahlgren just framhållit. Vi ha
således icke trott, att själva systemet för det register, som är för-
ordat av motionären, kan vara förmånligare än det, som hittills an-
vändes, vartill just kommer, att det system, som den Velanderska
översikten följer, är ett register icke för resultaten, icke för själva
klämmarna i motionerna. Det lägger icke huvudvikten på vad riksdagen
beslutat utan på vad som framförts såsom ärende i riksdagen,
och sedermera beträffande resultaten redogöres blott för om det bi-
fallits eller avslagits. Men i alla de många fall, där det resulterat
varken i avslag eller bifall, utan där riksdagen kommit till ett tredje
resultat, kan detta icke direkt införas, så att en hel del av dess frågor
bliva enligt det Velanderska systemet icke utklarade, varemot i den
hittillsvarande årsredogörelsen, där huvudvikten just är lagd på
klämman, de slutliga resultaten bli fullständigt klara.

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

Jag har redan tidigare yttrat mig om kostnaderna, och jag vill bara tillägga, att just från den person som hittills uppgjort det sista tioårs-(epok-)registret, doktor Hagman, framhållits, huru det högst väsentligt skulle öka arbetet på epokregistret och omkostnaderna för detta, i fall man skulle övergiva det hittills följda systemet. Och jag kan tillägga, att doktor Hagman för sin del anser att det skulle vara nödvändigt att »1:o) allt riksdagens registreringsarbete uppdras åt en riksdagens registrator, vars tjänst sorterar under riksgäldskontoret, varav registerbyrån utgör en avdelning (möjligen kan ock namnet frågebyrån hava skäl för sig, vilket ock gäller upplysningsbyrån); 2:o) Velanders idé fullföljes genom ett i registerbyrån fört kortsystem, omfattande förarbetena till icke blott årsregistret och epokregistren (möjligen vart femte år) utan ock till utskottens m. fl:s register och förteckningar». Just detta senare förslag med kortsystem torde vara något att taga fasta på ty från det kan någon-ting utvecklas på ett betydligt enklare och mera praktiskt sätt, och jag tror, att det låter synnerligen lätt anpassas efter det hittillsvarande.

Ja, herr talman, med stöd av vad jag anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Zetterstrand: Detta är en ganska viktig fråga, som vi få lov att tänka på. Saken är den, att vi ha sedan lång tid tillbaka i riksdagstryckeriet haft en s. k. liggare över alla inkomna handlingar. Den har varit nödvändig för kontroll vid expeditionen. Emellertid har det på senare tid allt mer och mer inträffat, att i slutet på riksdagarna och tvärt efter deras avslutning såväl enskilda personer som personer från verken infunnit sig på expeditionen för att höra, hur det gått med det ena eller andra ärendet. Att ge svar på det har ibland icke lyckats på grund av den brådska, som även rätt där nere, och har under alla förhållanden medfört stor tidsutdräkt. Med anledning härav utvidgades denna liggare så tillvida, att det sattes in för varje ärende, huru det behandlats, och huru slutet blivit. Detta sålunda tillkomna översiktsregister har kommit att bli mycket använt och mycket högt skattat på alla håll. och när man fann, att det hade så stora fördelar med sig, lät man trycka det. Att redan taga bort detta skulle, tror jag, lända till mycket stor skada — såsom flera föregående talare sagt — så att jag delar fullständigt i detta fall motionärens uppfattning, och de uttalanden, som här gjorts ha vunnit stöd hos den fullständigt opartiske och mest sakkunnige person, som blivit tillspord i frågan, nämligen f. d. riksbibliotekarien Dahlgren. Jag håller sålunda med motionären om att denna översikt bör fortfarande utgivas.

Här har emellertid från utskottets sida sagts, att det finnes åtskilliga skäl, som tala för ett bibehållande av det gamla sakregistret. Därom vill jag icke yttra mig, ty jag är icke kompetent att göra det. Men å andra sidan vill jag säga, att jag tror att, om vi nu i en hastig vändning bestämde oss för att taga bort sakregistret, det nog kunde ha sin risk. Därom böra vi överlägga vid ett lugnare

tillfälle än nu, och därför skulle jag vilja yrka bifall till det av herr Tengdahl framställda yrkandet, men med den ändringen att i stället för att han yrkar, att »det i det hittillsvarande registret ingående sakregistret måtte indragas» vill jag yrka »det — — — sakregistret måtte tillsvidare utges», så att en kommande riksdag måtte komma i tillfälle att närmare överväga, huruvida det skall indragas. På förhand vill jag säga, att jag har den uppfattningen, att det bör indragas, men jag är icke så säker på min sak, utan jag tror, att kammaren bör betänka sig därpå till nästa riksdag. Därför yrkar jag bifall till det av herr Tengdahl framställda yrkandet men med den ändringen, att detta sakregister, som vi nu ha, måtte också för i år utges.

*Ang. riksdags-
tryckets re-
gistring.*
(Forts.)

Herr vice talmannen, som under herr Zetterstrands anförande åter övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, lämnade här- efter ordet till

Herr Thorsson, som yttrade: Herr talman, innan klubban faller för detta ärende, skall jag be att få säga ett par ord. Jag har också vid åtskilliga tillfällen haft anledning begagna mig av den vägledning riksdagsregistret lämnar den sökande, och jag är icke benägen att utan vidare ge min anslutning till de reformsträvanden, som här framkommit från olika håll. Jag tror, att det ligger en viss fara att ge sig in på att utan vidare förändra den uppställning av riksdagsregistret, som vi blivit vana vid litet var. Om man går den väg, som utskottet här angivit i ett exempel på sidan 18, är det oförtydligt, att man därigenom kan inskränka utrymmet avsevärt med bibehållande av den gamla formen, och jag får för min del, herr talman, säga, att jag såsom saken nu ligger kan yrka bifall till utskottets hemställan, såsom den här utformats. Jag vill icke bestrida att det förslag, som motionären talat om, kan innehålla en del uppslag, varigenom man kan förbättra det gamla registret, men att helt och hållet lämna det gamla och övergå till ett nytt, vill jag för min del icke vara med om; och detta även ur den synpunkten att man icke kan förneka, att när det skall uppgöras ett register för flera år, man måste återgå till det system, som vi nu ha med årsregister, och sammanföra dem.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anförde

Herr Rydén i Malmö: Jag kan icke underlåta att här för- söka medverka till att man icke i en hastvänding tar och fördär- var vårt riksdagsregister. Jag fäster i detta hänseende ofantligt li- tet avseende vid vad förre överbibliotekarien vid riksbiblioteket har att förmåla. Den person, som har mest med detta att göra och er- farenhet på detta område, är i första rummet bibliotekarien vid riksdagens bibliotek. Dessutom äro vi riksdagsmän och särskilt de ibland oss, som på grund av sitt arbete i riksdagen äro tvungna att

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

ofta använda sig av riksdagsregistret sakkunniga i denna fråga. Och jag vill för min personliga del säga, att den erfarenhet, jag har fått av det nuvarande riksdagsregistret, är den, att om jag skulle välja mellan det gamla registret och det därmed sammanhängande tioårsregistret, som ju direkt grundar sig på vårt gamla, och det Velanderska registret, finnes icke något ögonblick för mig någon tvekan, om vilket jag skulle välja. Det Velanderska registret må ha sina förtjänster, men det kan icke alls fylla de anspråk, som vi äro vana att ställa på vårt gamla riksdagsregister. Jag vill erkänna, att det Velanderska registret kan ha någon mission att fylla — och kanske icke så liten — men jag kan icke se, varför vi icke, när det gäller sådant som detta, skulle få behålla båda delarna. För uppgörande av tioårsregistret är vårt nuvarande register i hög grad vägledande på samma gång som grundläggande. Och det skulle uppstå väldiga svårigheter, om vi skulle komma inför den situationen, om tioårsregistret skulle grundas på andra principer och läggas på andra linjer än det vanliga årsregistret.

Jag skall be att i min mån få rikta en vädjan till kammaren att akta sig för att för mycket fingra på registret just med hänsyn till det sammanhang, det har med vårt gamla, som är av ofantligt värde för dem, som nödgas gå i de gamla årgångarna av riksdagstrycket.

Ett sådant där godtyckligt klåfingrande på registret ha vi varit ute för en gång förut under den tid jag tillhört riksdagen, och det gick också ut från samma håll. Det var, när man ändrade om numren på samlingarna, vilket för några år sedan gjordes på rak arm. Utan att riksdagen tillspordes hittade man på härnere, varifrån detta har kommit, att ändra om samlingarnas nummer. I det utskott t. ex. som jag har erfarenhet från, nämligen statsutskottet, hade man med den gamla genomgående nummerföljden på samlingarna, när man gick till detta gamla tioårsregister, på förhand numret på statsutskottets handlingar, så att man behövde aldrig gå och slå på olika håll, när det gällde att leta efter en sak. Men så kastade man utan vidare om ordningen, och detta medför, att när vi nu få nästa tioårsregister — ty detta har skett under de tio år för vilka registret ännu inte är färdigt — så blir det hela alldeles oredigt, därför att det är nya nummer på samlingarna. Detta klåfingrande blev påtalat av statsrevisorerna. De ha ju särskild anledning att ofta gå till riksdagsregistret, och vi förstodo med detsamma, att denna omkastning skulle medföra vissa svårigheter för framtiden. Emellertid var det inte någonting att göra vid saken, utan när det en gång var gjort, så var det gjort.

Jag skulle emellertid nu vilja hemställa, att kammaren ser sig om i vart fall, innan den så här på grund av en motion och innan man har en tillräcklig erfarenhet om detta Velanderska register går in på den linjen att avskaffa det gamla registret, som, såvitt jag kan se, är det bästa register, som man har på detta område och som jag inte sett någon motsvarighet till. Det är verkligen ett storartat arbete, som den gamle Johansson i Noraskog en gång lade upp lin-

jerna för, och jag vill för min personliga del säga, att jag sätter ofantligt mycket högre värde på det arbetet än på det herr Velanders utfört med sitt nya register, låt vara att även detta må ha en eller annan förtjänst.

*Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.*
(Forts.)

Jag anser, att femte tillfälliga utskottet har ägnat denna fråga en så pass ingående och grundlig och övertygande utredning, att jag utan tvekan kan rösta för bifall till utskottets hemställan.

Herr Zetterstrand: Jag vill bara påpeka, att en av fördelarna med det Velanderska registret är, att det är färdigt så snart efter riksdagens slut, att det kan användas då genast vid en tidpunkt, då en hel del myndigheter behöva använda ett dylikt register. Det andra registret blir ju inte färdigt förrän tre månader efter riksdagens slut, och därför fyller det Velanderska registret ett tomrum, som — om detta register toges bort — på annat sätt måste fyllas. De talare, som nyss varit uppe, ha emellertid i det fallet samma uppfattning som jag, att man inte i ett ögonblick som detta bör avskaffa det gamla registret. Därtill behöver man ta sig mera betänketid, och jag har för den skull den uppfattningen, att för detta år böra vi ha kvar bägge registren och sedan kunna vi till en kommande riksdag bestämma oss för om vi skola behålla det gamla registret eller ej.

Herr Månsson: Det har väl inte varit meningen att helt och hållet avskaffa det gamla registret, utan min mening var, att det gamla registret skulle reformeras och fyllas ut så småningom om några år, när man hinner göra det, med en del fördelar, som det nya registret har. Men vi vilja inte på några villkor för närvarande undvara det Velanderska nya registret, och vi kunna inte undvara det, ty det är både tidsbesparande och överskådligt. Men, herr talman, då jag inte vill ge sken av att jag skulle vilja vara med om att avskaffa det gamla registret, skall jag be att få ändra mitt yrkande till att jag instämmer med herr Zetterstrand.

Herr Tengdahl: Herr talman! Även jag ber att få instämma med herr Zetterstrand.

Herr Rydén i Malmö: Jag ville bara säga, att det är ju inte föreslaget, att det Velanderska registret skulle avskaffas, men herr Zetterstrands yrkande innebär ju, att vi skulle endast tills vidare bibehålla det gamla registret. Här finnes en del i kammaren, som tycka om det Velanderska registret och behöva det. Låt oss då få behålla det, men varför skola vi göra ett uttalande, som går ut på att vi skola avskaffa det andra registret, låt vara att man gjort detta uttalande så mjukt som herr Zetterstrand gjort det i sitt yrkande. Det innebär dock i vart fall en anvisning att man bör taga bort det gamla registret.

Jag kan inte annat än vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Ang. riksdags-
tryckets re-
gistrering.
(Forts.)

Herr Palmstierna: Herr talman! Den här saken har sitt stora intresse för oss alla som arbeta i riksdagstrycket. Det visar sig av dagens debatt, att meningarna äro ganska delade, men jag har i varje fall fått det intrycket, att meningarna icke äro fullt stadgade inom kammaren om vilket som är lämpligt eller icke lämpligt.

Jag vill gentemot herr Rydén säga, att det yrkande, som är framställt först av herr Hildebrand, innebär ju inte en övergång helt och hållet till det Velanderska systemet, utan såväl beträffande utskottsutlåtanden som beträffande personregistret står man ju kvar vid det gamla med någon liten modifikation.

Vad beträffar det Velanderska registret medför det, som herr Dahlgren framhåller på sid. 22, åtskilliga fördelar bl. a. i fråga om förtydligandet av vissa uppslagsord, vilket är en anordning att taga fasta på, liksom åtskilligt annat.

Nu har det yrkande som herr Zetterstrand här ställt lämnat för oss öppet att ytterligare överväga saken och tänka på den till ett kommande år, och med dagens debatt har i alla fall uppmärksamheten blivit fäst på denna sak i kammaren. Därför synes det mig lämpligast, att vi förena oss att gå på herr Zetterstrands linje och låta det anstå till ett kommande år att fatta definitivt beslut i ärendet. Jag ber alltså att få instämma i herr Zetterstrands yrkande.

Herr Löwegren: Eftersom det tycks ha vållat någon missuppfattning i kammaren, att utskottet i sin motivering gjort ett allmänt uttalande att, om man vill nedbringa kostnaderna, kan man göra det genom att draga in den Velanderska översikten, kanske jag bör lämna den upplysningen, att vi inom utskottet icke haft någon som helst anledning att fatta position till den frågan, huruvida den Velanderska översikten fortfarande skall utkomma eller ej, ty den Velanderska översikten har riksdagen icke tagit någon ställning till, utan den har tryckts på kanslideputerades beslut, utan att någonsin ett riksdagsbeslut därom har fattats.

Herr Thorsson: Jag vill bara gentemot herr Palmstierna, som framhöll, att vi få tid att tänka på saken, om vi biträda herr Zetterstrands förslag, säga, att det är ingenting som hindrar kammarens ledamöter att tänka och tänka *djupt* på saken, även om vi bifalla utskottets förslag.

Herr Zetterstrand: Jag vill påpeka, att i motiveringen till utskottets förslag står det: »I sammanhang med kostnadsfrågan vill utskottet framhålla att det torde få anses vara onödigt belasta riksdagskostnaderna med tryckning av 'översikten' vid sidan av årsregistret.» Bifaller man sålunda utskottets utlåtande, riktar man sig mot den Velanderska översikten. Jag vill hålla på, att vi i år skola trycka båda registren för att sedan kunna bestämma oss för om vi vilja behålla det gamla eller ej. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr *Palmstierna*: Jag förstår inte riktigt vad herr Thors-*Ang. riksdags-*
son menade, ty ett bifall till utskottets förslag betyder ju, att man *tryckets re-*
bifaller yrkandet, att herr Tengdahls motion ej må till någon andra *gistring.*
kammarens åtgärd föranleda; och bifaller man detta, så tycker jag *(Forts.)*
inte det är vidare lämpligt, att man nästa år kommer igen med samma sak. Låt oss därför vila på frågan till dess. Det finns ingen anledning att hindra, att vi få göra det.

Herr *Rydén* i Malmö: Jag vill inte alls föreslå, att vi skola göra ett uttalande, att den Velanderska översikten skall dragas in, då en hel del ledamöter tyckas sätta värde på den, och för att undvika missförstånd ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan med den ändringen, att den av herr Zetterstrand upplästa meningen: »I sammanhang med kostnadsfrågan vill utskottet framhålla, att det torde få anses vara onödigt belasta riksdagskostnaderna med tryckningen av 'översikten' vid sidan av årsregistret» måtte utgå ur motiveringen. Då står frågan öppen, men det gör den inte efter bifall till herr Zetterstrands yrkande.

Herr *Wikström* instämde häruti.

Efter härmed slutad överläggning gav herr vice talmannen propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) avslag därå och bifall i stället till det av herr Tengdahl under överläggningen först framställda yrkandet, 3:o) avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det av herr Zetterstrand gjorda yrkandet samt 4:o) bifall till det yrkande, som av herr Rydén i Malmö senast framställdes; och förklarade herr vice talmannen sig anse det under 3:o) upptagna yrkandet hava flertalets mening för sig. Votering begärdes emellertid, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den under 4:o) angivna propositionen, nu uppstattes, justerades och anslogs en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 17, bifaller det av herr Zetterstrand under överläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Rydén i Malmö under överläggningen senast framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 74 ja, men 102 nej; och hade kammaren alltså bifallit det av herr Rydén i Malmö under överläggningen senast framställda yrkandet.

§ 11.

Härpå upptogs till behandling konstitutionsutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av § 23 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, av § 5 mom. 2 e), § 20 och § 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 samt av § 6 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av §§ 17 och 32 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, av §§ 10 och 12, § 15 mom. 2, § 20 mom. 5, § 34 samt § 43 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 samt av §§ 7 och 16 i förordningen angående kyrkfullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882, dels ock tre inom riksdagen i ämnet väckta motioner.

Ang. kommunala meddelandens uppläsande i kyrka.

Sedan *punkten 1:o*) föredragits, yttrade

Herr Sterne: Herr talman! Jag har, såsom kammaren behagade finna, vid detta utlåtande avgivit en reservation mot viss del av motiveringen, och jag skall nu tillåta mig att med några ord tillkännagiva, varför jag det gjort.

Som bekant har kungörelseläsningen i kyrkorna allt mer blivit en metod för offentliggörande av kommunala korporationers beslut och andra kungörelser som överlevat sig själva; uppfattningen ute bland allmänheten liksom väl även här i riksdagen har under årens lopp allt mer och mer gått i den riktningen, att kungörelseläsningen i kyrkorna undan för undan kunde begränsas och till sist alldeles upphöra. Jag tror, att den tankegången är fullständigt riktig och en sådan, som man borde göra allt för att befordra. I vår tid har ju denna kungörelseläsning förlorat den betydelse, som den tilläventyrs hade förr i tiden. I vår tid med dess stora och spridda tidningspress, som är angelägen att offentliggöra alla officiella beslut, föreligger icke behovet att genom kyrkorna komma i kontakt med allmänheten.

I det föreliggande förslaget går man fram i denna riktning, men jag måste säga mig, att förslaget, särskilt Kungl. Maj:ts, är en halvmesyr, som utskottet i sin ordning något förbättrat. Kungl. Maj:t föreslår ju nämligen i huvudsak, att i stället för uppläsande av stämmoprotokollen skulle man tillgripa den åtgärden, att genom uppläsning i kyrkorna offentliggöra en förteckning över de vid stämman fattade besluten. Utskottet har ju alldeles riktigt funnit, att det näppeligen är av behovet påkallat, att en dylik förteckning uppläses, men utskottet har icke velat taga det steg, som jag ansett vara konsekvent härvidlag, nämligen att helt enkelt förklara denna kungörelseläsning obehövligen och i stället söka finna en annan ordning i fråga om besvärstid och sådant, som sammanhänger med denna uppläsning, vilket skulle ha gjort förslaget något mera

genomgripande. Utskottet har i sitt förslag stannat vid ett tillkännagivande om protokollsjusteringen i kyrkorna.

I samband med detta förslag har herr Zander i denna kamraren väckt en motion, som går ut på ett borttagande av allt kungörelseläsande på detta område. Mot denna motion har utskottet vänt sig i några uttryck på sid. 22, som jag för min del inte har velat vara med om, och vartill min reservation i huvudsak anknyter sig. Man polemiserar där emot den Zanderska motionen framför allt därför, att besvärstiden för de kommunala besluten skulle förkortas. Jag skall lämna den saken å sido, huruvida det är så alldeles nödvändigt att fasthålla vid den nu anslagna besvärstiden å trettio dagar. Mig synes det, att stundom många skäl kunna tala för, att man avknappade denna tid, i synnerhet då man i likhet med mig har den erfarenheten, att många gånger de kommunala besluten utav ren obstruktionslusta överklagas och att man uppehåller de kommunala beslutens verkställighet på ett orätt sätt genom för lång besvärstid. Men jag skall som sagt lämna den saken å sido och vill nu endast uppehålla mig vid den satsen i utskottets motivering, där utskottet synes vilja göra gällande, att ett bifall till motionen skulle verka därhän, att man icke finge någon säker garanti för att protokollet verkligen bleve inom lagstadgad tid justerade, varigenom en oskäligen förkortning av besvärstiden lätt kunde tänkas uppstå. Jag vill då bestämt säga ifrån, att jag har den uppfattningen, att en lagstadgad tid, som i vederbörande paragrafer kunde komma att fastslås, bör naturligtvis i fortsättningen såsom hittills, enligt vad jag hoppas, följas av vederbörande kommunalordförande, och jag tror, att denna polemik, utskottets mot herr Zanders motion, drabbar i lika hög grad konstitutionsutskottets eget utlåtande, ty icke heller där har man funnit någon sådan garanti för att protokollet skola bliva justerade inom den lagstadgade tiden, därest man skulle förutsätta värdslöshet i detta avseende hos vederbörande.

Jag vill yttermera i detta fall framhålla, att kommunalförordningen för städerna och kommunalförordningen för landet äro i så måtto olika, att för stadskommunernas vidkommande gäller icke alls stadgandena om kungörelseläsandet och tillkännagivandet i kyrkorna. § 20 i kommunalförordningen för stad anger rörande allmän rådstugas verksamhet, att där skall vid sammanträdet tillkännagivas, när protokollet skall justeras, och därefter räknas besvärstiden. Beträffande stadsfullmäktiges protokoll råder ungefär samma bestämmelse; där anger man, antingen att protokollet skall justeras vid nästföljande stadsfullmäktigsammanträde, eller också, och detta är det vanligen förekommande, att protokollet skall justeras på en viss bestämd dag inför magistraten. Nu kan jag för min del icke riktigt förstå, varför man i fortsättningen skall envisas med att bibehålla den gamla dualism, som ligger i att ha en bestämmelse i kommunalförordningen för landet och en annan i kommunalförordningen för stad. Jag tror icke, att detta är riktigt; det är icke

Ang. kommunala meddelandens uppläsande i kyrka.

(Forts.)

Ang. kommunala meddelandens uppläsande i kyrka.
(Forts.)

längre av behovet påkallat att göra en åtskillnad härvidlag, utan man bör söka att få ensartade författningsgrunder i detta avseende.

Enligt mitt förmenande vilar den Zanderska motionen på en fullt riktig tankegång. Jag skall erkänna, att den kanske icke är fullt så utformad, som måhända vore önskligt, och detta är också den huvudsakligaste anledningen till, att jag inom utskottet icke velat upptaga någon strid för ett direkt yrkande på den punkten. Jag har icke heller ansett ärendet vara av den stora vikt, att jag med hänsyn därtill velat framställa något särskilt yrkande, men jag har heller icke velat vara med om att binda mig vid den tankegång, som jag finner gå igen i utskottets motivering på denna punkt, och det är därför, herr vice talman, som jag nu velat begagna tillfället att få utveckla den tankegång, som ligger till grund för den reservation, som jag här in blanco låtit anteckna.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2:o) och 3:o).

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda punkter hemställt.

§ 12.

Till avgörande förelåg nu statsutskottets utlåtande, nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid vissa läroanstalter jämte i dessa ämnen väckta motioner.

Ang. tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Punkten 1:o), angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

I den till riksdagen den 13 januari 1917 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 158, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag för beredande av tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett belopp av 35,000 kronor.

Sedermå hade Kungl. Maj:t i en den 14 april 1917 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 216, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att under år 1918 tillfällig löneförbättring finge utgå till lärare vid kommunala mellanskolor enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie ämneslärare, ävensom den, som under år

1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för år:

till ordinarie manlig lärare med	400	kronor
» » kvinnlig » »	300	»
» extra ordinarie eller vikarierande lärare, manlig eller kvinnlig, med	300	»

Ang. tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor (Forts.)

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som avlöningen i övrigt.

4) Till ifrågakvarande tillfälliga löneförbättring bidrager staten med två tredjedelar av det för varje fall bestämda belopp, under villkor att den återstående tredjedelen gäldas av vederbörande kommun;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 41,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

nr 127, inom första kammaren, av herr *Bruce*, som hemställt att riksdagen täcktes

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring av statsmedel finge utgå till lärare vid kommunala mellanskolor under år 1917 med de belopp och enligt de grunder i övrigt, som i punkten 195 under åttonde huvudtiteln av årets statsverksproposition föreslagits för år 1918 i fråga om lärare vid högre folkskolor, samt under år 1918 med de belopp och enligt de grunder i övrigt, som i motion av herr *Helger*, nr 96 i andra kammaren, vid innevarande års riksdag för år 1918 föreslagits för lärare vid högre folkskolor, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde befinnas erforderliga;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 140,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna erforderlig del av anslagsbeloppet; samt

nr 419, inom andra kammaren, av herr *Sterne*, vilken föreslagit, att tillfällig löneförbättring till lärare vid kommunala mellanskolor måtte utgå för 1918 enligt samma beräkningsgrund och till samma belopp, som komme att fastställas för lärare vid högre folkskola; samt

att de kostnader, vartill denna löneförbättring kunde beräknas, måtte utgå av statsmedel såsom förslagsanslag på extra stat för år 1918.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av förevarande proposition och herrar *Bruces* och *Sternes* ovan berörda motioner

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
kommunala
mellanskolor.
(Forts.)

I) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 80,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid kommunala mellanskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 600 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är i vederbörlig ordning anställd i egenskap av ordinarie lärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare vid kommunal mellanskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omfördelade belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen; samt

II) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 42,000 kronor för beredande av krigstidshjälp för år 1917 till ordinarie lärare vid kommunal mellanskola med 250 kronor och till extra ordinarie eller vikarierande lärare vid dylik skola med 150 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter för krigstidshjälpens åtnjutande, som kunde befinnas erforderliga, samt att redan under år 1917 låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Vid punkten var emellertid fogad reservation av herrar *Andersson* i Skivarp, *Persson* i Stallerhult och *Lundblad*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

I) anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 80,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid kommunala mellanskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje i vederbörlig ordning anställd ordinarie lärare eller lärarinna vid kommunal mellanskola dels ock till extra ordinarie och vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola, under förutsättning att sådan befattningshavare har en tjänstgöringsskyldighet av minst 24 timmar i veckan.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

II) anvisa på — — — (lika med utskottet — — —) utanordna beloppet.

Punkten föredrogs, varefter

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
kommunala
mellanskolor.
(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult anförde: Herr talman! Jag har vid behandlingen av detta ärende inom statsutskottet instämt i den reservation, som här är avgiven av, förutom mig, herrarna Hans Andersson och Lundblad, och jag skall med anledning härav nu be att med några få ord få angiva motiven till den ståndpunkt, jag sålunda intagit.

Utskottet har här föreslagit en höjning upp till 400 kronor i den tillfälliga löneförbättring, som skall utgå till manliga och kvinnliga lärare vid kommunala mellanskolor ävensom till extra ordinarie och vikarierande lärare vid dessa skolor. Utskottet har därjämte tillstyrkt en krigstidshjälp å 250 kronor för ordinarie och 150 kr. för extra lärare vid nu ifrågavarande skolor. Vidare har utskottet hemställt, att dessa belopp skola helt utgå av statsmedel, ehuru Kungl. Maj:t föreslagit, att en del måtte bestridas genom bidrag från vederbörande kommuner. I alla dessa punkter sammanfaller reservationen med vad utskottets majoritet hemställt.

Den punkt, där skiljaktighet råder mellan utskottet och reservanterna, är i fråga om punkten a). Enligt utskottets hemställan i nämnda punkt skulle s. k. familjetillägg på 200 kr. tillerkännas här ifrågavarande lärare, som äro gifta och ha barn under 18 år att försörja. I denna punkt ha reservanterna icke kunnat enas med utskottet.

Jag skall här be att med några ord få angiva, huru detta s. k. familjetillägg har uppkommit. Såsom vi minnas, väcktes vid 1914 års riksdag av enskild motionär förslag om, att man i avvaktan på en blivande lönereglering för folkskollärarkåren, vilken givetvis skulle för densamma innebära förbättrade löneförmåner, borde söka att komma de mest betryckta inom denna kår till hjälp. I sådant syfte föreslogs, att de, som voro mest i behov av hjälp, d. v. s. familjeförsörjarna, måtte erhålla ett visst lönetillägg, och riksdagen beslutade då också att för sådant ändamål bevilja anslag, så att var och en, som föll under dithörande bestämmelse, skulle erhålla 250 kr. Detta förslag, som väcktes och bifölls vid 1914 års riksdag, gällde således bidrag för år 1915. Kom så 1915 års riksdag. Då framlades av Kungl. Maj:t förslag om, att ett liknande lönetillägg måtte utgå även för år 1916. Av enskild motionär väcktes vid den riksdagen därjämte förslag om, att alla, även de, som dittills icke erhållit familjetillägg, inom folkskollärarkåren skulle erhålla en löneförbättring å 150 kr. Detta senare förslag blev också av riksdagen godkänt. Men på detta sätt blev ju i fråga om utfäendet av dylik löneförbättring eller lönehjälp en skillnad gjord mellan dem, som voro familjeförsörjare, och dem, som icke voro det, och denna skillnad i fråga om avlöningsförmåner utgjorde 100 kronor, till vilket belopp alltså, kan man säga, det rena familjetillägget uppgick. Nu i år har Kungl. Maj:t föreslagit och riksdagen redan godkänt, att detta familjetillägg till folkskollärarna skall uppgå till 200 kr., vartill sedan även kommer lönetillökning.

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
kommunala
mellanskolor.

(Forts.)

I denna punkt har Kungl. Maj:t i fråga om lärarna vid de kommunala mellanskolorna icke föreslagit något familjetillägg för dem, som äro gifta eller ha barn att försörja, men på grund av förslag från enskild motionär har utskottet tagit upp denna sak och under mom. a) hemställt om beviljande av familjetillägg å 200 kr. även för lärare vid kommunal mellanskola, som i övrigt fölle under dithörande bestämmelser. Vi reservanter hade trott, att då riksdagen för sin del ännu icke fastslagit, att man vid tilldelande av lönehjälp, såsom t. ex. familjetillägg, skulle följa den s. k. behovsprincipen, borde man vara försiktig i att tillerkänna flera lärarkårer en sådan förmån, innan man fått pröva själva huvudfrågan, huruvida riksdagen verkligen vid blivande löne regleringar anser, att man borde slå in på den vägen att bevilja s. k. familjetillägg.

Om man ser på de löner, som äro fastställda för den lärarkår, varom här är fråga, så skall man finna, att man omöjligen kan säga, att de äro de svagast avlönade bland våra lärare. De stå ju i fråga om löneförmåner betydligt över folkskollärarkåren. Vi ha därför ansett, att försiktigheten bjuder att i år icke gå med på en utsträckning av bestämmelserna om familjetilläggs utgående till andra än just folkskollärarna.

Nu säger utskottet här i sitt betänkande nederst å sid. 6: »Utskottet har visserligen känt sig synnerligen tveksamt inför förslaget att sålunda låta denna personalgrupp erhålla löneförbättring efter principen om särskilt lönetillägg till familjeförsörjare, men har dock ansett sig kunna tillstyrka en sådan åtgärd.» Utskottet vill emellertid lämna detta spörsmål för riksdagens vidkommande fullständigt öppet och oavgjort. Och utskottet vill även med avseende å nu förevarande motion framhålla detsamma, som utskottet anfört i sitt yttrande beträffande Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill dock fråga, vad det kan hava för värde att åberopa ett sådant uttalande, då man i alla fall tar det ena steget efter det andra, som innebär just en tillämpning av den princip, som man här förklarar sig vara på sätt och vis rädd för. Man vill ju här tillämpa denna princip i fråga om en tjänstemannakår, som med avseende å avlöningsförmåner står vida över folkskollärarkåren. Kungl. Maj:ts uppfattning härvidlag är ju tydlig och klar, då Kungl. Maj:t icke föreslagit något sådant, men genom enskilda motionärer har i alla fall förslag därom framställts, vilket förslag nu av utskottets majoritet tillstyrkts. Jag vill emellertid, som sagt, hemställa, vad det kan vara för värde i att sålunda åberopa det av 1914 års riksdag gjorda uttalandet i denna del, när man nu likväl vill ta ett sådant steg. Jag tycker för min del, att detta uttalande icke kan ha mycket värde, om man skall fortgå på detta sätt även vid blivande regleringar av lönestaterna för både den ena och andra kåren.

Jag har styrkts i min uppfattning, att det är meningen att fortgå på denna väg, då jag fått läsa en skrivelse, ställd till Kungl. Maj:t och undertecknad av två byråchefer i folkskoleöverstyrelsen.

I denna skrivelse, som är dagtecknad så sent som i slutet av april detta år, hemställes, »att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder till påskyndande i möjligaste mån av det definitiva genomförandet av löne- och pensionsregleringen för kommunala mellanskolans och högre folkskolans lärarpersonal samt att Eders Kungl. Maj:t därvid måtte särskilt behjerta det trängande behovet av väsentliga förhöjningar i de av lärarylönenämnden för sagda lärarpersonal föreslagna grundlöner och familjetillägg, motsvarande, såvitt möjligt, den av kristiden förorsakade ökning i levnadskostnaderna, som för närmaste framtid kan förutses.»

*Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen
vid kommunala
mellanskolor.
(Forts.)*

Vi se således, att man här lagt tonvikten på, att denna personal vid en blivande löne reglering skall tillerkännas även familjetillägg. Såsom vi veta, har ju lärarylönenämnden i sitt förslag icke tänkt sig endast ett familjetillägg å 200 kronor, utan 3 vardera å 200 kr., tillhoppa 600 kr.

Genom ett bifall till utskottets nu förevarande hemställan har riksdagen i själva verket givit på hand, att man vid den blivande löne regleringen på nu ifrågavarande område, varom förslag med säkerhet är att vänta till nästa riksdag, skall fortsätta på denna väg, ty att då ta det steg tillbaka, som man nu står i begrepp att göra, lär väl icke vara möjligt. Jag skulle därför för min del anse, att kammaren gjorde klokt i att icke nu taga detta steg, utan i stället godkänna vad reservanterna här ha tillstyrkt. Reservanternas förslag innebär ju i alla fall för dessa lärare en tillfällig löneförbättring, som icke är att förakta, och det är att märka, att deras löneförmåner, även om de icke äro tillräckliga, dock äro så avsevärt högre än dem, som folkskollärarkåren får nöja sig med, att man verkligen här icke behöver för nästa år bevilja detta familjetillägg.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till den av herrar Hans Andersson och Lundblad jämte mig här avgivna reservationen.

Härpå yttrade:

Herr Rydén i Malmö: Herr talman! Vad som varit fullständigt avgörande för statsutskottets majoritet, när det gällde att föreslå den tillfälliga löneförbättring, som innehålles i utskottets hemställan, har varit det förhållandet, att den högre folkskolan och den kommunala mellanskolan ha, ända sedan sistnämnda skolor tillkommo, alltjämt haft ett sådant samband med varandra, att det måste anses synnerligen olämpligt att införa olika löneprinciper beträffande tillfälliga löneförbättringar.

Om jag då först ser frågan historiskt, så är det ju så, att när den kommunala mellanskolan skapades, uttalade riksdagen särskilt det, att denna skolas lärare borde få sina löner reglerade med hänsyn tagen till de avlöningsförmåner, som tillkomma den högre folkskolans lärare. När det därefter blev löne reglering för den kommunala mellanskolans lärare bestämdes denna löne reglering på

Ang. tillfällig grundval av de löner, som voro gällande för den högre folkskolans löneförbättring åt lärare.

ring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

(Forts.)

Ser jag det ur rent praktisk synpunkt, så föreligga alldeles särskilda skäl att bibehålla samma belopp för den tillfälliga löne-regleringen för dessa båda lärarekårer i det förhållandet, att det varje år har inträffat, att högre folkskolor ombildas till kommunala mellanskolor. Ar 1918 kommer ett antal högre folkskolor att ombildas till kommunala mellanskolor, och hur kommer det att ställa sig, om riksdagen, som jag förväntar, om ett ögonblick bifaller statsutskottets förslag om anslag till de högre folkskolorna, men följer reservationen i denna punkt? Jo, det inträffar, att de lärare, som äro anställda vid en högre folkskola vårterminen 1918, då komma att få en tillfällig löneförbättring av, om de äro familjeförsörjare, 600 kronor, men när på höstterminen skolan gått över till att bli kommunal mellanskola, få de nedsatt sin tillfälliga löneförbättring efter en totalsumma av 400 kronor. Det måste anses ganska olämpligt att göra på det sättet. Då det icke finnes i Kungl. Maj:ts förslag några som helst bärande grunder för att man skulle klippa av detta samband, detta på sakliga och historiska grunder byggda samband, som funnits och enligt min mening allt jämt måste finnas mellan den högre folkskolan och den kommunala mellanskolan, har det varit omöjligt för statsutskottets majoritet att reflektera på det förslag, som framlagts av herr Carl Persson och hans medreservanter. Detta ur den synpunkten.

Jag vill också se saken ur en annan synpunkt, nämligen ur synpunkten av löner regleringens storlek. Nu har riksdagen avgjort den tillfälliga löneförbättringens storlek för de två stora huvudgrupperna, lärarna vid de allmänna läroverken och lärarna vid rikets folk- och småskolor. Där har riksdagen bestämt, att det tillfälliga lönetillägget vid de allmänna läroverken skulle höjas med 700 kronor för adjunkter i de fyra första lönegraderna och med 600 kronor i den sista. Riksdagen har också beträffande folkskolans lärare bestämt ett tillfälligt lönetillägg av 600 kronor för dem, som ha försörjningsplikt för minderåriga barn och 400 kronor för de övriga. Hela vägen har riksdagen mot alla skolors läraregrupper visat en önskan att icke göra alltför små löner regleringar. Vi ha framför oss ett betänkande, som innehåller återstoden av dessa tillfälliga löneförbättringar, och på ingen punkt har man beträffande dem, som äro anställda i statens eller kommunens tjänst, ifrågasatt belopp, som äro så små som här. Då skulle man mot denna lilla grupp av lärare, fast det ekonomiskt icke spelar den ringaste roll, begå den enligt min uppfattning stora orättvisan, att man genomförde en så mycket mindre tillfällig löneförbättring än för de andra. Jag kan icke finna det rättvist att göra så, och ekonomiskt spelar det som sagt icke någon roll.

Jag skulle till sist vilja påpeka, för den händelse reservanterna föra sin reservation till votering, angelägenheten av att reservanterna ändra själva totalbeloppet, ty annars händer det, att då utskottet räknar med 80,000 kronor för tillfällig löneförbättring och reser-

vanterna även räkna med 80,000 kronor det uppstår, när man har precis samma belopp i båda propositionerna, en viss tveksamhet beträffande möjligheten av gemensam votering. Jag skulle vilja påpeka det, för den händelse reservanterna föra frågan till votering, och ifrågasätta, om de icke skulle vilja yrka en nedsättning i reservationens belopp, så att det minskas med t. ex. 7,000 kronor.

*Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
kommunala
mellanskolor.
(Forts.)*

Jag är övertygad om att, när riksdagen funnit sig kunna tillfälligt godkänna precis på öret lika belopp för folkskolans stora lärarpersonal, den om något ögonblick kommer att besluta detsamma för den högre folkskolans personal, den då också finner det angeläget, att man låter denna lilla grupp uppehålla sitt samband med folkskolan och få lönereglerng i överensstämmelse med den övriga personalen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Ström* instämde häruti.

Herr *Welin*: Herr talman! Den förste högt ärade talaren gjorde en invändning beträffande det av utskottet framställda förslaget, nämligen att i detta ingick behovsprincipen. Talaren tycktes huvudsakligen utgå från att denna icke borde tagas i betraktande vid upprättandet av de olika lönestater, som kunde komma i fråga. Det var tydligen en ren principfråga, som han rörde sig med, och eftersom saken kommit att läggas på den bogen, att man talar om principen vid lönereglerng, kan jag icke underlåta att säga, att jag hyser en alldeles motsatt åskådning mot talaren, och just därför att utskottet lagt frågan så, att behovsprincipen kommit fram, finner jag dess hemställan synnerligen tilltalande och vill också bidra till att denna blir kammarens beslut.

Jag kan icke underlåta att säga några ord om behovsprincipen. Det har diskuterats mycket om den under de senaste åren, och framför allt har diskussionen blivit livlig, sedan lärarlönenämnden för några år sedan kommit med sitt förslag. Lärarlönenämnden framställde beträffande folkskolans lärare och de läraregrupper, som stå dessa närmast, det förslag, att behovsprincipen skulle tillämpas, men ställde sig mer avvisande beträffande de högre läraregrupperna, elementarlärare o. s. v. Lärarlönenämnden uppvisade på ovederläggligt sätt, att behovsprincipen är av största vikt att taga hänsyn till, och huru densamma gjort sig gällande långt före våra dagar, ehuru man icke vidare reflekterat därpå eller det tydligen sagts ifrå. Det har sedan lång tid tillbaka förekommit, att löntagare fått ålderstillägg vid vissa tjänsteårs inträdande. Lärarlönenämnden uppvisade, att detta icke är något annat än ett uttryck för behovsprincipen. I mån man tjänstgjort 10—15—20 år, så växer i de flesta fall ens familj, och det har då gjorts tillskott till lönen, så att denna blivit större undan för undan. Detta tillskott har icke någon mening, om det icke gives med hänsyn till den växande fa-

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärarpersonalen vid
kommunala
mellanskolor.

(Forts.)

miljen. Man kan icke säga, att en persons tjänsteduglighet växer till avskedstagandet; man kan säga, att den växer en period framåt, men så kommer en period, då tjänstbarheten är i avtagande, och skulle man utslutande taga hänsyn till tjänstemannens förmåga att sköta sin plats, så skulle lönen då sänkas. Det är, såsom lärarlönenämnden säger, just behovsprincipen, som företrädes vid lönetilläggens utbetalande.

Nu har den tanken kommit fram, att behovsprincipen skulle klart uttalas i praktiken vid lönernas bestämmande, och det kan endast ske på det sättet, att det blir ett tillskott, då personen är gift och har ett visst antal barn. Det kan kompletteras med tillägg efter en tids tjänstgöring, såsom lärarlönenämnden även föreslagit, men det viktigaste är, att det sker ett tillskott, då familjen blir större. Denna nya tillämpning av principen är så mycket mera värdefull, som det blir de mest behövande, som därigenom bli hjälpta. Det är den verkliga familjeförsörjaren, som nu hjälpes. Förut blevo alla, som nått en viss ålder i tjänsten, hjälpta.

Nu kanske de, som äro emot behovsprincipen, anse, att det vid tillämpningen av denna princip skulle bli dyrare för staten, och att detta tillägg sålunda skulle vålla nya utgifter, men lärarlönenämnden uppvisar, att så icke är fallet, utan att det tvärtom bleve billigare för staten med denna, i det att staten icke behövde lämna något större tillskott i de många fall, då det saknas familj. Jag kommer icke ihåg de siffror, som lärarlönenämnden framlägger, men de äro tydliga i den riktningen, att det skulle bli billigare för staten att tillämpa behovsprincipen i större utsträckning, än man av ålder brukat göra. Jag kan därför icke förstå, att det skulle vara någon risk ur statens synpunkt att ansluta sig till denna ståndpunkt, utan jag tror, att det ur alla synpunkter skulle vara lämpligast. Säkert är, att frågan arbetar sig fram mer och mer. Det är väl knappt mer än 7 å 8 år sedan den började mera offentligt diskuteras. Nu talas det i pressen, i broschyrer, i riksdagen o. s. v. om denna sak, och den kommer ovillkorligen att tränga sig fram och kräva sin lösning snarast möjligt.

Jag kan mycket väl förstå den högt ärade talaren herr Carl Persson i Stallerhult, då han icke ville vara med om detta. Han är kammarens ålderspresident, och har i många år varit medlem av lönereglerningskommittén och där arbetat efter helt andra principer för lönernas reglering. Jag kan, som sagt, förstå det och jag kan också vara med om att uttala, att vi i dag icke behöva bestämma oss för, vilken principiell ståndpunkt vi i detta fall böra intaga, utan ansluta oss till vad utskottet hemställt i de ord, som av herr Carl Persson upplästes. Kammaren har då sagt ifrån, att den icke tager någon ståndpunkt i dag, utan får man en annan gång pröva, om den nya löneprincipen kan vara lämplig för framtiden. Att en sådan prövning kommer att gå i den riktningen, att man finner det lämpligt att ytterligare taga ett steg i riktning mot behovsprincipen, håller jag för mycket troligt, men kammaren har alldeles icke sagt något mera än vad som beslutits i dag.

Jag ber alltså, herr talman, att på det livligaste få tillstyrka utskottets hemställan i denna punkt.

*Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärar-
personalen vid
kommunala
mellanskolor.
(Forts.)*

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr vice talmannen framställt propositioner å de därunder förekomna yrkandena, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 2:o)—4:o).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 13.

Statsutskottets utlåtande, nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor jämte i ärendet väckta motioner föredrogs nu; och yttrade därvid

*Ang. tillfällig
löneförbättring
åt lärare
vid folkskolor.*

Herr Lundgren i Vendelsberg: Herr talman, mina herrar! Det kan ju icke finnas någon utsikt att här i kammaren få till stånd en ändring i denna statsutskottets enhälliga hemställan. Men jag måste i alla fall beklaga att utskottet icke, i enlighet med vad här föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition, tagit någon hänsyn till den så kallade behovsprincipen, som enligt min uppfattning borde vinna mera tillämpning i dessa tider.

Det faller ju av sig självt, att det är förenat med större svårigheter för den, som har en stor familj, som har flera barn att kläda och försörja, att uppehålla sig, än det är för den ensamme mannen eller kvinnan. Enligt detta förslag skulle den unge läraren, som nyss kommit från universitetet och som endast har sig själv att försörja, erhålla lika stor löneförbättring som den, som har familj, och den, som tjänstgör fem månader i vissa fall lika med den, som tjänstgör hela året. Jag är alldeles säker på att en sådan anordning ute i landet kommer att väcka en viss förvåning och att man kommer att förundra sig över att utskottet icke kunnat gå med på vad Kungl. Maj:t föreslagit i detta hänseende. Däremot kommer man naturligtvis att med stor tillfredsställelse mottaga underrättelsen om utskottets välvilja att tillse, att ett visst lönetillägg kommer att beviljas redan för det nu innevarande året.

Herr talman, som saken nu ligger, skall jag icke framställa något särskilt yrkande, utan har endast i korthet velat framhålla de synpunkter, jag här uttalat.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring

ring åt lärarpersonalen vid privatläroverken jämte i ärendet väckta motioner; och blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 15.

*Ang. tillfällig
löneförbättring
åt statens
folkskol-
inspektörer.*

Å föredragningslistan fanns härpå upptaget statsutskottets utlåtande, nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt statens folkskolinspektörer.

I en den 14 april 1917 till riksdagen avgiven, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 217, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels medgiva, att tillfällig löneförbättring till statens folkskolinspektörer finge under år 1918 utgå med 600 kronor till av Kungl. Maj:t konstituerad eller förordnad inspektör eller till vikarie å inspektörstjänst, vars ordinarie innehavare förordnats att med avstående från de med inspektörstjänsten förenade löneförmånerna bestrida annan befattning i statens tjänst, och med 300 kronor till annan vikarierande inspektör,

dels besluta, att den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå till ordinarie inspektör i samma ordning som lönen och till vikarierande inspektör i samma ordning som denne tillkommande arvode samt i övrigt enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela,

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 21,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) medgiva, att tillfällig löneförbättring till statens folkskolinspektörer finge under år 1918 utgå till av Kungl. Maj:t konstituerad eller förordnad inspektör eller till vikarie å inspektörstjänst, vars ordinarie innehavare förordnats att med avstående från de med inspektörstjänsten förenade löneförmånerna bestrida annan befattning i statens tjänst, med 700 kronor i första och andra lönegraden samt med 600 kronor i tredje lönegraden och till annan vikarierande inspektör med 400 kronor.

b) besluta, att den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå till ordinarie inspektör i samma ordning som lönen och till vikarierande inspektör i samma ordning som denne tillkommande arvode samt i övrigt enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela,

c) för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 24,600 kronor.

Reservationer hade likväl avgivits:

av herrar *Andersson* i Skivarp och *Lundblad*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat; samt av herr *Persson* i Stallerhult.

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt statens
folkskol-
inspektörer.
(Porta.)

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr *Andersson* i Skivarp: Herr talman! Som herrarna finna av betänkandet, har jag jämte två andra utskottsledamöter reserverat mig mot utskottets hemställan. Jag har nämligen ansett, att den princip, som utskottet här tillämpat, icke är riktig.

Om för 10 eller 15 år tillbaka ett utskott i sitt betänkande yrkat på ett högre anslag, än som begärts vare sig av motionär eller av Kungl. Maj:t, hade ett sådant förslag blivit tillbakavisat. Nu har utskottet i mer än ett fall slagit in på den principen, att det uttalat sig för anslag, som icke begärts varken av motionär eller Kungl. Maj:t. Detta är en princip, som jag icke kan godkänna, ty om den godkännes, var skulle vi då stanna? Låt vara att utskottet kan tycka, att detta är berättigat, och därför begärt ett större anslag, så kan jag icke finna annat, än att det är otrevligt att stå här i kammaren och handskas med sådana förslag. Beloppet är visserligen icke stort — höjningen utgör nämligen endast 3,600 kronor — men av skäl, som jag anført, kan jag icke vara med härom och ber därför, herr talman, att få yrka avslag å utskottets betänkande och bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr *Rydén* i Malmö: Ja, herr talman, att herr Hans *Andersson* är ledsn på statsutskottet för att det föreslagit högre löner, än som varit föreslagna i Kungl. Maj:ts proposition, måste jag naturligtvis beklaga, men om herr Hans *Andersson* söker göra den uppfattningen gällande, att detta skulle vara något nytt och enastående, så måste det bero på att en hel del ärenden, som varit behandlade både denna riksdag och andra riksdagar, undgått herr Hans *Andersson*s uppmärksamhet. Ty det är alldeles klargjort, att förutsättningen för den ändring i utskottsindelningen och för det borttagande av den obegränsade motionsrätten i anledning av kungl. propositioner, som genomfördes 1909, gick ut från att utskottet skulle — när den enskildes motionsrätt begränsades till 15 dagar efter avlämnandet av kungl. proposition — förbehållas den förslagsrätt, som man tog bort från enskilda motionärer, och denna rätt har också många gånger tagits i anspråk av statsutskottet, bankoutskottet och förmodligen andra utskott, som ha med anslagsfrågor att göra.

Anledningen till att man föreslagit förhöjning i vad Kungl. Maj:t begärt i propositionen, är helt enkelt, att folkskolinspektörernas löner ha bestämts efter den nya organisationen för folkskolinspektionen på sådant sätt, att folkskolinspektörer skulle ha precis samma löner som läroverksadjunkter och seminarieadjunkter hava i tredje, fjärde och femte lönegraderna. Nu har riksdagen för en vecka sedan beslutit att för läroverksadjunkter och seminarieadjunk-

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt stats-
folkskol-
inspektörer.
(Forts.)

ter i tredje och fjärde lönegraderna bevilja en tillfällig löneförbättring av 700 kronor, och då har utskottet ansett riktigt, att den tillfälliga löneförbättringen till folkskolinspektörer i första och andra lönegraden bör utgå med 700 kronor; och då för ifrågavarande adjunkter i femte lönegraden bestämts en förhöjning av 600 kronor, skulle alltså samma belopp tillkomma folkskolinspektörer i tredje lönegraden. Ifall man icke gjort denna jämkning i Kungl. Maj:ts förslag, så skulle själva grunderna för dessa löners utgående kommit att rubbas, och det har majoriteten icke velat vara med om.

Jag tror sålunda, herr talman, att det finnes skäl att bifalla utskottets hemställan, och ber jag att få framställa ett sådant yrkande.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag har anecknat mig som reservant utan att angiva något skäl för reservationen, och då anser jag mig skyldig att med några ord framhålla, vari min avvikande mening består.

Som vi alla erinra oss, ha extra lönetillägg till olika grupper av tjänstemän under varje år beviljats, och man har därvid alltid främst tagit hänsyn till de tjänstemän, som icke fått sina löner reglerade efter 1902. Sedan har man ytterligare medgivit lönetillägg åt de tjänstemän och tjänstemannakårer, vilkas löner icke reglerats efter 1907 i enlighet med den typ, som av riksdagen fastställts för statskontoret. Alla dessa, som sålunda fått vänta på en ny löneroglering, hava erhållit extra löneförhöjning.

I det förslag, som här föreligger, föreslår nu utskottet medel till extra löneförbättring för en kår, vars löner fastställts i en ny stat av år 1914, som börjat tillämpas 1915. Det synes mig, att det är att gå väl långt, ty det är väl tämligen klart, att när 1915 års lönestat icke befunnits vara tillfredsställande för denna kår, alla de kårer, vilkas löner äro fastställda efter 1907 års typ, icke heller kunna vara tillfredsställda, utan dessa borde med samma skäl och till och med ännu starkare skäl kunna begära löneförhöjning på samma sätt som den kår, som från och med 1915 fått sin lönestat fastställd.

Nu säges det, att denna stat är fastställd i analogi med den för läroverksadjunkterna gällande staten och att när man tillstyrkt, att adjunkterna skulle få lönetillägg i avvaktan på den nya staten, så borde också folkskolinspektörerna få det i likhet med adjunkterna. Men jämför man dessa lönestater med varandra, så förefinnes det väl en ganska stor skillnad. Låt vara, att adjunkternas och folkskolinspektörernas slutlöner sammanfalla, så är det att märka, att folkskolinspektörernas begynnelselön är 4,000 kronor, under det att adjunkterna få tjänstgöra i 10 år, innan de komma upp till en lön av 4,000 kronor. Folkskolinspektörerna få en begynnelselön lika med lektorernas, och den förblir i 10 år lika stor som lektorernas. Det kan väl därför icke vara riktigt att säga, att folkskolinspektörernas löner skola regleras i överensstämmelse med adjunkternas. Och för resten se vi i alla fall, att vid tillsättningen av folkskolinspektörer

man i allmänhet icke utsett akademiskt bildade personer utan sådana, som haft ett betydligt lägre kunskapsmått än som kräves av adjunkterna, trots adjunkterna måste ha tjänstgjort i 10 år, innan de erhålla en så hög lön, som folkskolinspektörerna få börja med.

Jag har haft den uppfattningen, att detta förslag borde avslås, men jag framställer icke något yrkande därom, då jag anser detta fruktlöst. Men kommer det att bliva votering, så kommer jag att ansluta mig till det yrkande, som framställts av herr Hans Andersson som utgör bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. tillfällig
löneförbättring
åt statens
folkskolinspektörer.

(Forts.)

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman, mina herrar! Till de skäl, som blivit anförda till förmån för utskottets förslag, vill jag lägga ytterligare ett, som är ganska vägende i dessa tider. Då man jämför folkskolinspektörerna med läroverksadjunkterna, får man komma ihåg att dessa folkskolinspektörer få till största delen vistas utom hemmet och tillbringa varje dag, snart sagt, på resor. När nu anslaget till folkskolinspektörerna är 8 kronor om dagen i reseersättning och dagtraktamente, förstå vi nog litet var, att det icke kan räcka under kristider. Det kan påvisas, att i skogs-trakter, där det varit svårt att få skjutsar och svårt att få logi och mat, det har kostat ända till 25 kronor per dag för vissa inspektörer. Man måste räkna även med dessa förhållanden då det gäller att bevilja ett dyrtidstillägg, sådant som detta, ty då andra statens tjänstemän skola få tillägg, böra väl också inspektörerna i någon mån få det. Jag har reda på, att de ha begärt ett högre dagtraktamente, men det har icke blivit beviljat. Jag anser, att det icke vore rätt av riksdagen att vägra vad utskottet här föreslagit.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Skivarp: Herr talman, mina herrar! Herr Bengtsson måste ha gjort sig skyldig till en missägning eller också icke tagit reda på, hurudant förhållandet är, när han säger, att dessa folkskolinspektörer icke ha mer än 8 kronor i reseersättning och dagtraktamente. Saken är den, att de ha 8 kronor i dagtraktamente och dessutom ha de sin reseersättning. Men icke nog med det, utan de stå i alla fall annorlunda ställda än adjunkterna. Det är redan påpekat av herr Persson i Stallerhult, att redan från första stund ha dessa folkskolinspektörer 1,000 kronor mer i grundlön än adjunkterna, som måste tjäna i 10 år innan de komma upp till den lönen. Det finnes således icke den likhet, som man vill göra gällande, mellan adjunkter och folkskolinspektörer. Jag vidhåller därför mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen, som ånyo övertagit ledningen av förhandlingarna, gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 16.

Herr statsrådet *Carleson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 369, angående beredande av rörelsekapital för 1917 års bränslekommissionens vedanskaffning under innevarande år.

Denna proposition bordlades.

§ 17.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ett nytt hospital vid Hälsingborg; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 18.

Vidare föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättning åt förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

§ 19.

Ang. förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter yttrade:

Herr *Lithander*: Herr talman! I det föreliggande betänkandet har utskottet tillstyrkt ett förslagsanslag av 49,487 kronor till förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter.

Jag hade för kort tid sedan för avsikt att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet rikta en fråga, som berörde kontrollstyrelsens verksamhet, men avstod därifrån dels på grund av den långt framskridna tiden och det myckna arbete, som påvilar departementet, men dels också därför att det fanns en möjlighet att vid den nu föreliggande frågans behandling anknyta den saken. Förhållandet är nämligen följande.

Det har i pressen tillkännagivits, att genom en i kontrollstyrelsen tjänstgörande person försök blivit gjorda att monopolisera vinhandelnäringen. Bekräftelse på dessa uppseendeväckande bemödanden har erhållits vid förfrågning hos enskilda vinhandelsfirmor.

Genom regeringsformens § 60 samt näringsfrihetsförordningen är det värnat om svenska medborgares rätt att i fri tävlan sius- emellan bedriva lovliga näringar.

*Ang. förstärk-
ning av kon-
trollstyrelsens
arbetskrafter.*

(Forts.)

Om det därför kan påvisas, att ifrån ett svenskt ämbetsverk utgår, protokollfört eller ej, *utanför riksdagens kontroll* bemödanden, som syfta hän att som ett fullbordat faktum åstadkomma en i strid med grundlagens anda stående monopolisering av en fri näring, därvid finansiering och beräkningsgrunder äro undandragna riksdagens prövning, så är det sålunda icke enbart *en* näringsintresse, som härav beröres.

När det nu föreligger ett förslag att utöka kontrollstyrelsens verksamhetsfält, har jag fördenskull velat bringa detta till riksdagens kännedom och om möjligt få vidare provat, i vad mån kontrollstyrelsen härvidlag överskridit sin befogenhet. Jag ber härmed få fästa herr finansministerns uppmärksamhet på denna sak, i förvisning att han skall ägna frågan sin uppmärksamhet, och därest det visar sig, att kontrollstyrelsen här går sådana vägar som han icke kan gilla, han också skall låta sin myndighet verka därhän, att saken bringas in på vägar, som kunna gillas.

Jag har den uppfattningen, att kontrollstyrelsen skall vara ett kontrollerande och icke ett affärsdrivande verk, och allra minst få därifrån emanera åtgärder, som sätta näringsidkare i ett bekymmersamt och svårt läge. Det lider nämligen icke tvivel, att när framställningar av denna art riktas till gamla firmor, som äro i så hög grad beroende av kontrollstyrelsens åtgärder i övrigt, dessa firmor icke kunna intaga samma fria ställning, som det bör vara varje näringsutövare förbehållet att intaga.

Jag är för min del icke övertygad om att denna utökning av kontrollstyrelsens arbetskrafter och ett så stort anslag som 49,000 kronor till ökad verksamhet kunna vara behövlige. Vid en tidpunkt som den närvarande, då beslut fattats om avsevärd inskränkning i brännvinstillverkningen och annat, skulle jag snarare finna det naturligt, om det verkets arbetsuppgifter skulle minskas. Vi ha nyss hört huru inom kort så gott som intet brännvin kommer att tillverkas inom landet, och ändå vill man påstå, att det för kontrollstyrelsen blir så ökade uppgifter vid överinseendet över bl. a. brännvinsbolagen, att man behöver ett sådant anslag på 49,000 kronor.

Då jag icke är övertygad om behovet av denna utökning och dessutom för min personliga del har den uppfattningen, att kontrollstyrelsen icke till alla delar följt linjer, som man kan gilla, ber jag, herr talman, att för att dessa saker skola kunna ytterligare prövas, innan vi besluta oss för ett så stort anslag, få yrka återremiss i denna punkt.

Herr Ekman: Herr talman, mina herrar! Jag torde icke ha anledning att gå in på ett bemötande av den föregående ärade talarens kritik över kontrollstyrelsens sätt att utöva sitt ämbete eller, om jag förstod honom rätt, hans anmärkning att kontrollsty-

Ang. förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter.

(Forts.)

relsen hade i flera fall överskridit sin befogenhet och övergått till att vara, såsom han kallade det, ett affärsdrivande verk i stället för ett kontrollerande verk.

Men då den ärade talaren har ansett sig böra yrka återremiss och motiverat detta yrkande därmed, att han icke blivit övertygad om behovet av de ökade arbetskrafter inom kontrollstyrelsen, som av Kungl. Maj:t här ha ifrågasatts efter kontrollstyrelsens förslag och som statsutskottet har tillstyrkt i överensstämmelse med den kungl. propositionen, så nödgas jag säga, att jag har den bestämda övertygelsen, att en sådan återremiss tjänar ingenting till. Om jag icke misstar mig, har första kammaren redan fattat sitt beslut i denna fråga, och under sådana förhållanden skulle ju resultatet av en återremiss endast bli, att andra kammaren anmodades att fatta beslut. Men även om fallet icke skulle vara, att första kammaren fattat sitt beslut, vågar jag säga, att statsutskottet har vid sin granskning av den kungl. propositionen och av de motiv, som där ha anförts för behovet av ökade arbetskrafter inom kontrollstyrelsen, blivit fullkomligt övertygat om, att alldeles särskilt under nu rådande förhållanden och med nu rådande restriktioner o. s. v. det vore nödvändigt att gå med på denna förstärkning. En återremiss skulle således, även om den beslöts av båda kamrarna, enligt mitt förmenande icke kunna föranleda annat, än att kamrarna finge tillbaka förslaget alldeles likadant från statsutskottet.

Jag anholder därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen framställda propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till yrkandet om ärendets återremitterande till utskottet för ny behandling, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 20.

Föredrogos vart för sig:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny utgiftsstat för postsparbanken m. m.;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning av tiden för anmälan om inlösen av skattefrälseräntor jämte en i ämnet väckt motion;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter smeden Per Viktor Sjögren från Ledbergs socken m. fl.;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal vid statens järnvägar ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 146, i anledning av väckt motion om ersättning åt viss från Uddevalla till Göteborg förflyttad järnvägspersonal för av flyttningen föranledda kostnader;

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa, utvecklingen av statens vattenfallsverk berörande frågor;

nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppskov med slutförande av undersökningsarbeten i Kirunavaara och Gellivare malmberg; och

nr 149, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor; samt

sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 77 med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 och 34 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock en med anledning av nämnda proposition väckt motion;

nr 2, i anledning av väckta motioner dels i första kammaren nr 8 och 9 av herr Klefbeck, avseende ändring, den förra av 6 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring och den senare av 5 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av nämnda lag, dels i andra kammaren nr 6 av herr Petersson i Lidingö villastad om ändring av 16 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, nr 110 av herr Mossberg om ändring av 9 § i ovannämnda lag, nr 180 av herr von Sneidern om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen och nr 249 av herr Tengdahl angående viss ändring i nyssberörda lag den 8 juni 1915, dels ock nr 112 i andra kammaren av herr Widlund om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i avseende å åldersgränsen för avgiftsplikt enligt pensionsförsäkringslagen; och

nr 3, i anledning av herr Tengdahls motion nr 250 i andra kammaren om ändring i 23 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Utskottens framställningar i dessa utlåtanden och memorial blevo av kammaren bifallna.

§ 21.

Härefter föredrogs sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 utlåtande, nr 4, i anledning av herr Björlings m. fl. motion nr 114 i andra kammaren om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av kommunalt understöd utan karaktär av fattigvård åt behövande pensionstagare enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring; och yttrade därvid:

Ang. kommunalt understöd åt vissa pensionsstagare.

Herr Björling: Herr talman! Jag skall bara yttra några ord. Strax efter det denna motion väckts, publicerade pensionsstyrelsen det i utskottet omnämnda lagförslaget, som inlämnades till Kungl. Maj:t och som i princip avser detsamma som motionen. Ehuru jag, sedan jag tagit närmare kännedom om detta, har åtskilliga anmärkningar mot detsamma och ehuru min motion går

Ang. kommunalt understöd åt vissa pensionsstagare.
(Forts.)

avsevärt längre, vill jag dock meddela, att jag icke hade kommit att väcka denna motion, om jag haft kännedom om detta förslag, då motionen väcktes.

Nu framgår av utskottets utlåtande, att någon proposition i ärendet troligen icke kommer att framläggas av Kungl. Maj:t vid denna riksdag. Jag hade dock från utskottet väntat ett uttalande i denna fråga om önskvärdheten av att frågan kommer till sin lösning snarast möjligt och i bästa form. Ty det är en fråga av utomordentligt vidsträckt och stor betydelse för de s. k. folkpensionärerna. Jag hade anledning att beröra denna fråga vid ett annat tillfälle, så att jag skall icke gå in närmare på den nu. Vi känna alla till, i vilket läge folkpensioneringen nu befinner sig och huru en stor del, kanske den största delen, av pensionärerna i synnerhet under kristiden få anlita fattigvården och äro beroende av denna. Så får det naturligtvis icke fortgå; detta missförhållande måste avhjälpas, och det torde ligga närmast till hands, att detta sker genom att kommunerna sättas i tillfälle att bevilja kommunalt understöd utan fattigvårdskaraktär åt behövande pensionärer på olika orter. Jag vill med dessa ord uttrycka den livligaste önskan, att ett förslag från regeringens sida i denna fråga snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen. Då frågan nu är under utredning, kan jag givetvis icke göra något yrkande om bifall med avseende på denna motion.

Herr Schotte: Herr talman! Då den siste ärade talaren och motionären icke gjort något yrkande, kunde det ju vara onödigt att upptaga kammarens tid, men jag vill dock säga, att jag för min del ber att få förena mig i hans vädjan, att denna fråga snarast möjligt måtte komma fram för riksdagen. Även inom utskottet var det stora sympatier för en dylik anordning, ehuru man icke ville direkt göra något sådant uttalande, som motionären antytt, ty man visste ännu icke, vad detaljerna beträffar, i vilken riktning förslaget skulle komma att gå. — Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren, på hemställan av herr talmannen, att uppskjuta handläggningen av övriga på föredragningslistan förekommande ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdat anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,27 e. m.

In fidem
Per Cronvall.